

**PRÍPUSTNOSŤ ŽALOBY NA OBNOVU KONANIA V KONANÍ O NÁVRAT
MALOLETÉHO DO CUDZINY PRI JEHO NEOPRÁVNENOM
PREMIESTNENÍ ALEBO ZADRŽANÍ A POVAHA ROZHODNUTIA
VYDANÉHO V TOMTO TYPE KONANIA**

I. Systém procesných prostriedkov využiteľných na vnútroštátnej úrovni v návratových konaniach je z pohľadu únievej, ako aj medzinárodnej právnej regulácie konštruovaný ako súčasť diskrečnej právomoci vnútroštátneho zákonodarcu, limitujúcim faktorom ktorej je situácia, keď účinky uplatňovania tohto systému obmedzujú účel Haagskeho dohovoru alebo nariadenia Brusel IIa.

II. Vzhľadom na skutočnosť, že aj v návratových konaniach sa pre účely vydania konečného rozhodnutia vykonáva riadne dokazovanie v rozsahu potrebnom na zistenie skutočností podľa § 123 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku, predstavuje žaloba o obnovu konania pri použití tohto inštitútu bez aplikačných deformácií, najmä pokiaľ ide o odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia, vhodný prostriedok zistenia najlepšieho záujmu dieťaťa.

III. Povaha uznesenia (meritórne, procesné) nie je definovaná podľa toho, ako a či vôbec ju zákonodarca v texte právnej úpravy pomenuje, ale podľa charakteru právnych vzťahov, o ktorých má byť autoritatívne rozhodnuté. Zo znenia § 123 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku vyplýva záver o meritórnej povahe uznesenia vydaného podľa § 133 ods. 1 tohto zákona.

IV. Okruh spoločenských vzťahov, ktorý je predmetom posudzovania súdu v návratovom konaní, sa neprekrýva s okruhom otázok, ktoré sú predmetom konania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých a v užšom zmysle konania o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. PL. ÚS 23/2019 z 9. decembra 2020)

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. decembra 2020 v pléne zloženom z predsedu Ivana Fiačana a zo sudcov Jany Baricovej, Ladislava Duditsa, Libora Duřu (sudca spravodajca), Miroslava Duriša, Rastislava Kaššáka, Miloša Maďara, Roberta Šorla, Petra Molnára, Petra Straku a Ľuboša Szigetiho o návrhu skupiny 31 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, zastúpenej poverenou zástupkyňou Mgr. Natáliou Blahovou, na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky o súlade ustanovenia § 75 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení zákona č. 137/2019 Z. z. v časti slov „a proti právoplatnému uzneseniu v konaní o návrat maloletého do cudziny vo veciach neoprávneného premiestnenia alebo zadržania“ s čl. 1 ods. 1 a 2, čl. 2 ods. 2, čl. 7 ods. 5, čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 24 Charty základných práv Európskej únie, čl. 3 a čl. 11 Dohovoru o právach dieťaťa, čl. 1, čl. 2 a čl. 11 Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí, čl. 11 ods. 3 nariadenia Rady (ES) č. 2201/2013 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000, a čl. 6 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd takto

r o z h o d o l :

Návrhu skupiny 31 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Stav konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. PL. ÚS 23/2019-20 z 27. novembra 2019 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie návrh skupiny 31 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej aj „skupina poslancov“ alebo „navrhovatelia“) na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) o súlade ustanovenia § 75 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení zákona č. 137/2019 Z. z. (ďalej aj „CMP“) v časti slov „a proti právoplatnému uzneseniu v konaní o návrat maloletého do cudziny vo veciach neoprávneného premiestnenia alebo zadržania“ (ďalej aj „napadnuté ustanovenie“) s čl. 1 ods. 1 a 2, čl. 2 ods. 2, čl. 7 ods. 5, čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 24 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“), čl. 3 a čl. 11 Dohovoru o právach dieťaťa, čl. 1, čl. 2 a čl. 11 Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí (ďalej len „Haagsky dohovor“), čl. 11 ods. 3 nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (ďalej len „nariadenie Brusel IIa“), a čl. 6 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Časti návrhu, v ktorom sa skupina poslancov domáhala pozastavenia účinnosti ustanovenia § 75 CMP v časti slov „a proti právoplatnému uzneseniu v konaní o návrat maloletého do cudziny vo veciach neoprávneného premiestnenia alebo zadržania“, ústavný súd nevyhovel.

II.

Návrh skupiny poslancov a ich argumentácia

2. Skupina poslancov v úvodnej časti svojho návrhu uvádza, že Národná rada Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“) 10. mája 2019 schválila zákon č. 137/2019 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok, ktorým boli do ustanovenia § 75 CMP upravujúceho prípustnosť žaloby na obnovu konania vložené slová „a proti právoplatnému uzneseniu v konaní o návrat maloletého do cudziny vo veciach neoprávneného premiestnenia alebo zadržania“. S účinnosťou od 1. júna 2019 tak ustanovenie § 75 CMP znie: „Žaloba na obnovu konania je prípustná aj proti právoplatnému uzneseniu vydanému v konaní o dedičstve a proti právoplatnému uzneseniu v konaní o návrat maloletého do cudziny vo veciach neoprávneného premiestnenia alebo zadržania, ak zmenu alebo zrušenie uznesenia nemožno dosiahnuť inak.“

2.1 Skupina poslancov tiež poukazuje na to, že prijatím zákona č. 137/2019 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok, bolo prelomené veto prezidenta Slovenskej republiky, ktorý predchádzajúci zákon rovnakým spôsobom novelizujúci

ustanovenie § 75 CMP vrátil národnej rade podľa čl. 102 ods. 1 písm. o) ústavy s návrhom na jeho neprijatie ako celku.

3. Podľa navrhovateľov je napadnuté zákonné ustanovenie pripúšťajúce žalobu na obnovu konania v tzv. návratových konaniach v rozpore s ústavou, s medzinárodnoprávnymi záväzkami Slovenskej republiky, ako aj s právom Európskej únie „a tiež so základnými zásadami v nich vyjadrenými, a to najmä zásadou presadzovania najlepšieho záujmu maloletých detí, zásadou právnej istoty a zásadou rýchlosti konania a bezprietahovosti rozhodovania“. Skupina poslancov tvrdí, že dôsledky aplikácie napadnutého zákonného ustanovenia budú v priamom rozpore s tým, čo deklarovali predkladatelia návrhu zákona, ktorí ho odôvodňovali „prirodzenou nutnosťou chrániť životy maloletých detí a konať v súlade s ich najlepším záujmom a presvedčením“.

4. Skupina poslancov v ďalšej časti návrhu popisuje právnu povahu inštitútu obnovy konania a tzv. návratových konaní. Navrhovatelia v tejto súvislosti okrem iného uvádzajú: „Predkladatelia zákona č. 137/2019 Z. z. sa v dôvodovej správe snažili dokázať, že žaloba na obnovu konania je všeobecne uplatniteľným mimoriadnym opravným prostriedkom, ktoré nie je viazané na žiadnu konkrétnu formu súdneho rozhodnutia, a teda, že je možné ňou napadnúť tak právoplatné uznesenia ako aj právoplatný rozsudok či platobný rozkaz.

... Na rozdiel od toho, čo je uvedené v dôvodovej správe k zákonu č. 137/2019 Z. z., obnova konania ako mimoriadny opravný prostriedok predstavuje výnimku zo zásadnej nezmeniteľnosti a záväznosti právoplatného rozhodnutia, a preto je použitie žaloby na obnovu konania obmedzené množstvom podmienok, a to najmä podmienok jej prípustnosti. Základným účelom tohto mimoriadneho opravného prostriedku je náprava konečných meritórných rozhodnutí vo veci samej, ktoré trpia skutkovými pochybeniami, a ktoré nemožno napraviť inak... V mimosporovom konaní bolo až do prijatia predmetnej spornej novely Civilného mimosporového poriadku takéto obmedzené použitie žaloby o obnovu konania zvýraznené tým, že taká žaloba bola v prípade uznesení prípustná len proti právoplatnému uzneseniu vydanému v konaní o dedičstve (§ 74 a § 75 CMP). Aj v mimosporovom konaní je tak možné hovoriť o výnimočnosti podania takejto žaloby proti právoplatným uzneseniam. Je možné preto zhrnúť, že žaloba na obnovu konania je prípustná len výnimočne, kde to stanovuje zákon, ktorý v tomto smere obsahuje negatívnu alebo pozitívnu úpravu a že koncepcia mimoriadnych opravných prostriedkov v civilnom procese je postavená tak, že tieto nie sú prípustné proti rozhodnutiam predbežnej povahy.

Základným a primárnym cieľom Návratových konaní je odstrániť protiprávny stav miesta pobytu maloletého dieťaťa a tiež minimalizovať negatívny dopad na dieťa v súvislosti s jeho protiprávnym premiestnením alebo zadržaním. Pre Návratové konania je preto kľúčové určiť obvyklý pobyt dieťaťa, pri čom sa zohľadňujú viaceré skutkové okolnosti, a to kde sa dieťa zdržiava, kam chodí do školy, akú má štátnu príslušnosť, jeho jazykové znalosti a mnoho iných faktorov. Obvyklý pobyt dieťaťa je tak determinovaný jeho rodinnými, sociálnymi, kultúrnymi a inými väzbami v danom štáte. Tomu je prispôsobené aj dokazovanie, ktoré sa vykonáva čo možno v najužšom možnom rozsahu a vzťahuje sa iba na otázky súvisiace so skutočnosťami, či došlo k protiprávnemu premiestneniu alebo zadržaniu dieťaťa a prípadne, či existujú dôvody pre jeho nenávratenie do krajiny obvyklého pobytu. Osobitným a charakteristickým znakom Návratových konaní je preto povinnosť súdu rozhodnúť o návrhu na návrat maloletého urýchlene (vo forme uznesenia a spravidla do 6 týždňov odo dňa začatia konania), a to tými najrýchlejšími postupmi, ktoré mu vnútroštátny právny poriadok umožňuje. S ohľadom na uvedené je zrejmé, že v Návratových konaniach súd nerozhoduje o tom, kto má právo

starostlivosti o maloleté dieťa, resp. o opatrovníckom práve vo vzťahu k dieťaťu. Naopak súd uznesením rozhoduje len o tej skutočnosti, či došlo k neoprávnenému premiestneniu alebo zadržaniu maloletého v cudzine a o prípadnom následnom návrate maloletého do krajiny jeho obvyklého pobytu. Právo starostlivosti o maloleté dieťa, ako aj opatrovnícke právo, sú predmetmi samostatných iných konaní vo veci samej na súdoch v krajine obvyklého pobytu dieťaťa. S ohľadom na vyššie uvedené je tak možné zhrnúť, že právoplatné uznesenie súdu v Návratových konaniach má predbežnú povahu v tom zmysle, že sa ním určuje len miesto obvyklého pobytu maloletého dieťaťa a nariaďuje sa jeho návrat do takejto krajiny, a teda sa v ňom v konečnom dôsledku rieši len to, ktorý súd (slovenský alebo iný podľa krajiny obvyklého pobytu maloletého) má následne v inom konaní právomoc rozhodnúť vo vzťahu k úprave rodičovských práv a povinností.“

5. Navrhovatelia tiež poukazujú na skutočnosť, že do prijatia napadnutého zákonného ustanovenia slovenský právny poriadok vylučoval v tzv. návratových konaniach akýkoľvek mimoriadny opravný prostriedok. V tejto súvislosti uvádzajú, že „V prípade dovolania zostala úprava ustanovenia § 76 Civilného mimosporového poriadku nezmenená, t. j. aj minulé aj súčasné znenie explicitne vylučuje podanie dovolania v takýchto konaniach, pričom aj podľa komentárov k tomuto ustanoveniu je takáto úprava v plnej miere opodstatnená, keďže pripustenie dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku (a eventuálne aj odklad vykonateľnosti) by mohol zmariť význam Návratových konaní, kde hrá mimoriadnu úlohu práve skoré rozhodnutie o návrate maloletého a jeho skorý návrat na miesto jeho obvyklého pobytu... do účinnosti spornej novely Civilného mimosporového poriadku bolo (aj, pozn.) podanie žaloby na obnovu konania v Návratových konaniach neprípustné. Opodstatnenosť takejto úpravy bola pritom totožná ako v prípade dovolania, t. j. pripustenie obnovy konania by mohlo zmariť význam Návratových konaní“.

6. Navrhovatelia ďalej argumentujú, že „pripustením žaloby na obnovu konania proti právoplatnému uzneseniu v Návratovom konaní, ktoré má... predbežný charakter, došlo k neprimeranému zásahu do stability právnych vzťahov založených takýmto rozhodnutím...“

... došlo k absolútne neopodstatnenému rozšíreniu procesných možností tej strany, ktorá v konkrétnom Návratovom konaní zapríčinila protiprávny stav, keďže táto nová úprava fakticky umožňuje takej strane ďalšie predlžovanie Návratového konania, čo je v rozpore so zásadami právneho štátu, dobrých mravov a tiež aj v zásadnom rozpore s najlepším záujmom maloletého dieťaťa a vedie k oslabeniu Haagskeho dohovoru a Nariadenia Brusel IIa...

... Vzhľadom na to, že v Návratových konaniach je posudzovaný obvyklý pobyt dieťaťa, môže neprimerané predlžovanie konania a tým aj oddiaľovanie rozhodnutia o návrate dieťaťa spôsobiť zmenu v parametroch rozhodovania vo veci samej pomocou plynutia času, pretože čím dlhšie konanie o návrat dieťaťa trvá, tým väčšia je pravdepodobnosť, že dieťa si počas takéhoto obdobia vytvorí pevnejšie sociálne a iné väzby práve k jeho novému miestu pobytu (t. j. ku krajine, kde bolo neoprávnene premiestnené alebo v ktorej bolo neoprávnene zadržané).

... Okrem dĺžky konania je obnova konania nevhodným procesným prostriedkom aj z dôvodu odkladu vykonateľnosti rozhodnutia, ku ktorému môže dôjsť na návrh alebo následne zo zákona po povolení obnovy konania... prípustnosť žaloby na obnovu konania vyvoláva u účastníkov konania pocit právnej neistoty, ktorý nie je žiaduci, a to najmä nie v tak citlivých konaniach, akými sú práve rozhodovania vo veciach týkajúcich sa maloletých detí.

... Je zásadné, že akékoľvek rozhodnutie (vyhovujúce aj nevyhovujúce) v Návratovom konaní neprejudikuje rozhodnutie vo veci samej (t. j. vec o práve na starostlivosť o dieťa), a teda vo vzťahu k úprave rodičovských práv a povinností nemá charakter res iudicata. Aj preto

v prípade porušenia práv účastníka konania v Návratovom konaní, nie je žaloba na obnovu konania nevyhnutnou a jedinou možnosťou, pretože náprava takých porušení môže byť zabezpečená aj v meritómnom konaní, avšak je zásadné, že o tom má rozhodovať súd v krajine obvyklého pobytu dieťaťa.

... predmetná novela Civilného mimosporového poriadku v zmysle zákona č. 137/2019 Z. z. nechráni najlepší záujem maloletého dieťaťa, pretože jej aplikáciou sa v praxi predlžuje stav právnej neistoty, v ktorej sa dieťa nachádza, naopak umožňuje predlžovať protiprávny stav a je spôsobilá naďalej zhoršovať podmienky pre zabezpečenie najlepšieho záujmu dieťaťa, a to najmä vo forme stability, predvídateľnosti a ochrany zdravého vývinu maloletého.“.

7. Skupina poslancov namietaný nesúlad napadnutého zákonného ustanovenia s článkami ústavy a dohovoru označenými v ich návrhu (a v záhlaví tohto uznesenia, pozn.) odôvodňuje najmä takto:

«... v súvislosti s prijatím predmetného zákona č. 137/2019 Z. z. okrem iného nedošlo k splneniu požiadavky stability a spravodlivého obsahu zákona a tiež podmienky jeho primeranosti a predvídateľnosti, a to z dôvodu, že zákon vnáša do Návratových konaní nestabilitu právnych vzťahov deklarovaných právoplatnými uzneseniami, t. j. rozhodnutiami splňujúcimi atribúty záväznosti a nezmeniteľnosti... Tento zákon ďalej neposkytuje rozumnú mieru istoty a ochrany najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa v tom zmysle, že nedôjde k jeho zneužitiu zo strany toho účastníka, ktorý protiprávny stav v Návratovom konaní zaviniť a tiež k umelému predlžovaniu takýchto konaní, ktorých elementárnym znakom je rýchlosť rozhodovania a tým aj záujem na okamžitom odstránení neistoty, v ktorej sa maloleté dieťa nachádza.

... Podľa navrhovateľov je novela... v rozpore s princípom právnej istoty a ochrany dôvery všetkých subjektov práva v právny poriadok (čl. 1 ods. 2 Ústavy SR), a to najmä z toho dôvodu, že neposkytuje maloletému dieťaťu, a „poškodenému“ účastníkovi konania istotu, že sa voči ním bude zachovávať právo. Ako už bolo vyššie uvedené plynutie času má v Návratových konaniach mimoriadny význam, pretože priamo zásadne ovplyvňuje posudzovanie obvyklého pobytu maloletého. To znamená, že právo „poškodeného“ účastníka konania a maloletého dieťaťa v Návratových konaniach je zachované len v tých konaniach, ktoré sú dostatočne rýchle (trvajú spravidla maximálne 6 týždňov), čo v prípade pripustenia obnovy konania nemôže byť naplnené.

... predmetná sporná novela spôsobila, že Slovenská republika porušila svoj záväzok uznávania, dodržiavania a viazanosti s Haagskym dohovorom, Nariadením Brusel IIa, Dohovorom o právach dieťaťa, Dohovorom o ľudských právach a Chartou EÚ, ktoré navyše podľa čl. 7 ods. 5 Ústavy SR majú prednosť pred vnútroštátnou úpravou.

... Ústavná ochrana práva na súkromie a rodinný život sa priznáva aj vo fáze tvorby práva. To znamená, že aj zákon, ktorý je prijímaný v riadnom legislatívnom procese nemôže zasahovať do právneho postavenia účastníka konania nad nevyhnutnú mieru, t. j. tak, že by takémuto účastníkovi nebolo zachované jeho právo na súkromný a rodinný život. Pokiaľ sa tak stane a takýto zákon je prijatý v riadnom legislatívnom procese, dostáva sa do rozporu s čl. 19 ods. 2 Ústavy SR a čl. 8 Dohovoru o ľudských právach... Osobitná ochrana detí a mladistvých sa okrem iného prejavuje aj vo všeobecnej zásade, ktorými je riadené každé konanie týkajúce sa maloletých detí (t. j. aj Návratové konanie), a to v zabezpečení a zachovaní najlepšieho záujmu takýchto detí. S právom na spravodlivé súdne konanie je neodmysliteľne spojené aj právo na prístup súdu a právo na rozhodnutie bez zbytočných prietahov... Pomalá, nereálna

a neefektívna spravodlivosť totiž nie je spravodlivosťou. Z toho plyní, že všetko, čo by takúto realnosť a efektívnosť súdnej ochrany narušalo (napr. pripustenie obnovy konania v návratových konaniach), spôsobuje rozpor s čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a tiež s čl. 6 Dohovoru o ľudských právach.

... novela... neoprávnene zasahuje do súkromného a rodinného života maloletého dieťaťa a tiež toho účastníka konania, ktorého právo bolo porušené v dôsledku neoprávneného premiestnenia dieťaťa z krajiny jeho obvyklého pobytu alebo jeho neoprávneného zadržania v cudzine. Táto neoprávnenosť zásahu spornej novely spočíva v tom, že jej zásah nemá základ v medzinárodných dokumentoch, ktorými je Slovenská republika viazaná (najmä Haagsky dohovor a Nariadenie Brusel IIa), nesleduje ustanovený cieľ urýchleného návratu dieťaťa do krajiny jeho obvyklého pobytu, nehládí na najlepší záujem dieťaťa a nie je nevyhnutným a primeraným opatrením nápravy prípadných pochybení... Prijatá novela... ďalej porušuje právo na spravodlivý súdny proces a právo na súdnu ochranu vo svojej podstate, pretože jej prostredníctvom sa nevykonáva spravodlivosť, resp. sa spravodlivosť vykonáva oneskorene, čím sa ohrozuje činnosť a dôveryhodnosť justície. Predmetná novela sa ďalej prieči aj účelu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, pretože v jej dôsledku sa predlžuje stav právnej neistoty maloletého dieťaťa a v konečnom dôsledku aj toho účastníka, do ktorého práva bolo zasiahnuté neoprávneným premiestnením alebo zadržaním dieťaťa.»

8. Namietaný nesúlاد napadnutého zákonného ustanovenia s čl. 24 charty (a následne v podstate zhodne aj s čl. 3 a čl. 11 Dohovoru o právach dieťaťa, pozn.) navrhovateľa odôvodňujú najmä takto:

„... novela... nechráni blaho dieťaťa, naopak rozširovaním procesných možností strany, ktorá v konkrétnom Návratovom konaní zapríčinila protiprávny stav, môže mať výrazne negatívny vplyv na maloleté dieťa, pretože nová procesná možnosť podať žalobu na obnovu konania zásadne ovplyvňuje dĺžku celého konania a tým aj prípadný protiprávny stav vo vzťahu k pobytu maloletého dieťaťa. Navyše je možné dôvodne predpokladať, že k podávaniu žalôb na obnovu konania (aj z účelových a špekulatívnych dôvodov) bude dochádzať v zvýšenej miere a tiež že v dôsledku toho budú Návratové konania trvať minimálne jeden rok, čo je časová hranica predpokladaná zákonom a medzinárodnými dokumentami, kedy je možné predpokladať, že dieťa sa už zžilo s novým prostredím. Novelizovaná úprava... tak v zásade nemôže byť a ani nie je v súlade s najlepším záujmom maloletého dieťaťa. Okrem toho táto novelizovaná úprava porušuje právo dieťaťa na udržiavanie osobných vzťahov a priamych stykov s oboma rodičmi a tiež aj s inými rodinnými príslušníkmi zo strany oboch rodičov.“

9. Skupina poslancov napokon namieta nesúlاد napadnutého zákonného ustanovenia aj s čl. 1, čl. 2 a čl. 11 Haagskeho dohovoru a s čl. 11 ods. 3 nariadenia Brusel IIa, čo odôvodňuje okrem iného tým, že

«... nová úprava Civilného mimosporového poriadku prakticky znemožňuje okamžitý návrat neoprávnene premiestnených alebo zadržaných detí a súčasne zavádza procesný prostriedok, ktorý priamo umožňuje neustále predlžovať Návratové konanie a tým aj zachovávať stav, v ktorom dochádza (môže dochádzať) k porušovaniu opatrovníckeho práva a práva styku podľa právneho poriadku krajiny, kde má maloleté dieťa obvyklý pobyt. Slovenská republika prijatou novelizovanou úpravou prijala fakticky opačné opatrenie v porovnaní so základnou ideou Haagskeho dohovoru a Nariadenia Brusel IIa... Procesná možnosť podať žalobu na obnovu konania preto neminimalizuje negatívny dopad neoprávneného premiestnenia alebo neoprávneného zadržania na dieťa. Dôsledkom aplikácie

novej úpravy v praxi môže byť zmena v parametroch rozhodovania v opatrovníckych veciach pomocou plynutia času, pretože čím dlhšie konanie o návrat dieťaťa trvá, tým väčšia je pravdepodobnosť, že dieťa sa počas takéhoto obdobia zžije s novým prostredím, a preto jeho návrat do pôvodnej krajiny obvyklého pobytu už nebude možný. Nová úprava tak zásadne ovplyvňuje posudzovanie súdnej právomoci v opatrovníckych veciach, pretože v zmysle Haagskeho dohovoru aj Nariadenia Brusel IIa má právomoc konať súd v krajine, v ktorej malo dieťa obvyklý pobyt pred únosom, až kým dieťa nezačne žiť prevažne v inej krajine. To inými slovami znamená, že predmetná nová úprava spôsobuje, že „z neprávania môže vzniknúť právo“, čo je v právnom štáte neprípustné.

... Zásadný rozpor spornej novely s Haagskym dohovorom a tiež s Nariadením Brusel IIa je možné vidieť aj v tom, že predlžovanie Návratového konania prostredníctvom obnovy konania môže spôsobiť, že žiaden súd dlhší čas nebude rozhodovať o statuse dieťaťa, pretože súdy v Slovenskej republike nebudú mať na to právomoc (túto právomoc nemajú, ak SR nie je krajinou obvyklého pobytu dieťaťa) a súdy v krajine obvyklého pobytu nebudú mať praktickú možnosť tak urobiť (pretože dieťa sa v takej krajine reálne nenachádza), čo je stav, ktorý je nepochybne v rozpore s najlepším záujmom dieťaťa.

... V kontexte s vyššie uvedenými argumentami, navrhovatelia ďalej poukazujú na rozhodnutie ESLP vo veci López Guió proti Slovenskej republike, v ktorom ESLP výslovne prihliadal na vyjadrenie predsedu Okresného súdu Bratislava II v inej veci medzinárodného únosu dieťaťa, že dostupnosť dovolania a mimoriadneho dovolania v právnom poriadku Slovenskej republiky môže viesť k popretiu základného účelu a podstatu konania podľa Haagskeho dohovoru, ktorým je urýchlená obnova pôvodného stavu, ak je možná, inak povedané návrat dieťaťa do jeho krajiny obvyklého pobytu v čo najkratšej možnej dobe. Na základe uvedeného zaujal ESLP v konečnom dôsledku stanovisko, že Slovenská republika nezabezpečila sťažovateľovi jeho právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života, čoho dôsledkom došlo k porušeniu článku 8 Dohovoru o ľudských právach.

Toto rozhodnutie hoci okrem iného hovorí o prípustnosti dovolania a mimoriadneho dovolania v Návratových konaniach je možné zovšeobecniť na mimoriadne opravné prostriedky ako také, pretože argumentácia týkajúca sa dôvodnosti vylúčenia prípustnosti dovolania a mimoriadneho dovolania z právneho poriadku Slovenskej republiky v Návratových konaniach je v plnej miere aplikovateľná aj na dôvodnosť vylúčenia prípustnosti žaloby na obnovu konania v takýchto konaniach ako ďalšieho mimoriadneho opravného prostriedku.».

10. Na základe argumentácie uvedenej v návrhu skupina poslancov žiada, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

«Ustanovenie § 75 v slovách „a proti právoplatnému uzneseniu v konaní o návrat maloletého do cudziny vo veciach neoprávneného premiestnenia alebo zadržania“ zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení zákona č. 137/2019 Z. z., ktorým sa doplnil zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok nie je v súlade s

- čl. 1 ods. 1 a ods. 2, čl. 2 ods. 2, čl. 7 ods. 5, čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 48 ods. 2 Ústavy SR,
- čl. 24 Charty základných práv Európskej únie,
- čl. 3 a čl. 11 Dohovoru o právach dieťaťa,
- Dohovorom o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí (Haagsky dohovor), najmä s čl. 1, čl. 2 a čl. 11,

- čl. 11 ods. 3 Nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (nariadenie Brusel IIa), a
- čl. 6 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.»

III.

Ďalší priebeh konania

11. Po prijatí návrhu skupiny poslancov na ďalšie konanie si ústavný súd podľa § 86 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde vyžiadal stanovisko k návrhu skupiny poslancov od národnej rady, vlády Slovenskej republiky (ďalej len „vláda“), zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“), podpredsedníčky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) a generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“), pričom účastníkov konania zároveň požiadal, aby oznámili, či v zmysle § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde súhlasia s tým, aby ústavný súd v predmetnej veci upustil od ústneho pojednávania.

III.1 Stanovisko národnej rady

12. Národná rada v reakcii na výzvu ústavného súdu č. k. PL. ÚS 23/2019-38 zo 4. decembra 2020 bez vyjadrenia k návrhu skupiny poslancov zaslala podaním z 23. januára 2020 ústavnému súdu „návrh napadnutého zákona s dôvodovou správou (tlač 1270), návrh zákona vráteného prezidentom Slovenskej republiky (tlač 1438) a prepis rozpravy zo 43. a 45. schôdze Národnej rady Slovenskej republiky.“. Národná rada zároveň oznámila, že netrvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

III.2 Stanovisko vlády

13. V reakcii na výzvu ústavného súdu č. k. PL. ÚS 23/2019-36 zo 4. decembra 2019 ministerstvo spravodlivosti oznámilo ústavnému súdu pomerne rozsiahle a štruktúrované stanovisko vlády k návrhu skupiny poslancov, v ktorom vláda podrobne reagovala na jednotlivé argumentačné línie navrhovateľov.

14. Vláda otvára svoje stanovisko k návrhu skupiny poslancov reakciou na ich námietku, podľa ktorej žaloba na obnovu konania predstavuje mimoriadny opravný prostriedok, ktorým sa má napraviť predovšetkým konečné rozhodnutie vo veci samej v prípade, ak trpí takými vadami, ktoré nemožno inak odstrániť. Keďže podľa navrhovateľov rozhodnutie v návratovom konaní má len predbežnú povahu, tak žaloba na obnovu konania nie je prípustná, pretože narušá koncepciu mimoriadnych opravných prostriedkov v civilnom konaní ako takom. V súvislosti s touto námietkou navrhovateľov vláda uvádza, že Civilný mimosporový poriadok upravuje v § 39 rozhodnutia súdu osobitne k všeobecnej úprave Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), a to tak, že „súd rozhoduje rozsudkom vo veci samej a zákon (CMP) presne ustanovuje, kedy súd rozhoduje vo veci samej uznesením.“. Aj napriek tomu, že § 133 CMP ustanovuje, že súd v návratovom konaní rozhoduje uznesením bez uvedenia slov „vo veci samej“ na rozdiel napr. od ustanovenia § 120 CMP, ktorý presne vymedzuje, v ktorých konaniach vo veciach starostlivosti súdu o maloletých súd rozhoduje rozsudkom a v ktorých rozhoduje vo veci samej uznesením, sa vláda nestotožňuje s tvrdením, že uznesenie vydané v návratovom konaní je rozhodnutím predbežnej povahy. Podľa jej názoru je uznesenie vydané v návratovom konaní „meritómym rozhodnutím, keďže sa ním určuje miesto obvyklého pobytu maloletého dieťaťa, či z neho bolo maloleté dieťa neoprávnene premiestnené,

resp. premiestnené oprávnené avšak v cudzine neoprávnené zadržané, a či existuje nejaký dôvod na prípadné nariadenie jeho návratu.“.

15. Vláda ďalej poukazuje na to, že potrebu flexibilnejšej právnej úpravy v situáciách, keď sa objavia nové dôkazy alebo skutočnosti, ktoré nebolo možné v pôvodnom konaní uplatniť, potvrdzuje aj novoprijaté nariadenie Rady (EÚ) 2019/1111 z 25. júna 2019 o právomoci a uznávaní a výkone rozhodnutí v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností a o medzinárodných únosoch detí (ďalej len „nariadenie Rady EÚ č. 2019/1111“), ktoré v čl. 56 ods. 4 ustanovuje, že vo výnimočných prípadoch možno prerušiť vykonávacie konanie, ak by bolo dieťa výkonom vystavené vážnemu riziku fyzickej alebo psychickej ujmy z dôvodu dočasných prekážok, ktoré sa vyskytli po vydaní rozhodnutia, alebo z dôvodu akejkoľvek významnej zmeny okolností. V čl. 56 ods. 6 uvedeného nariadenia sa zavádza aj možnosť orgánu príslušného na výkon rozhodnutia takýto výkon rozhodnutia na návrh zamietnuť, ak je vážne riziko uvedené v odseku 4 trvalej povahy.

16. Podľa vlády má inštitút obnovy konania v návratových veciach svoj osobitný význam v prípadoch keď Európsky súd pre ľudské práva rozhodol o porušení základných práv a slobôd sťažovateľa, pričom dôsledky porušenia je potrebné napraviť zmenou právoplatného rozhodnutia súdu. V danej situácii ide o jedinu možnosť, ako implementovať rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva, pričom podanie žaloby na obnovu konania rozširuje procesné možnosti toho, v neprospech koho bolo uznesenie v návratovom konaní vydané (a nie nevyhnutne iba toho, kto zapríčinil protiprávny stav, ako uvádzajú navrhovatelia), a preto neznevýhodňuje žiadneho z účastníkov pôvodného návratového konania.

17. K námietke navrhovateľov, podľa ktorej napadnuté ustanovenie zásadným spôsobom ovplyvňuje posudzovanie súdnej právomoci v opatrovníckych veciach, pretože v zmysle Haagskeho dohovoru a nariadenia Brusel IIa má právomoc konať súd v krajine, v ktorej malo dieťa obvyklý pobyt pred únosom, až do času, kým dieťa nezačne žiť v inej krajine, vláda s poukazom na čl. 10 nariadenia Brusel IIa uvádza, že „[z]mena súdnej právomoci v opatrovníckych veciach je... viazaná nie len na obvyklý pobyt ale i ďalšie vyššie uvedené podmienky, ktoré musia byť súčasne splnené.“.

18. Pokiaľ ide o námietku skupiny poslancov, že obnova konania je nevhodným prostriedkom v návratových konaniach aj z dôvodu odkladu vykonateľnosti rozhodnutia, vláda konštatuje, že podľa § 412 ods. 1 CSP súd môže na návrh odložiť vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, a až právoplatnosťou rozhodnutia o obnove konania sa podľa § 415 ods. 1 CSP odkladá vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia. Z už uvedeného potom vyplýva, že prvá fáza konania o žalobe na obnovu konania sama osebe nemá za následok odklad nariadeného návratu, a teda automaticky nefixuje protiprávny stav miesta pobytu dieťaťa ani netrhá väzby dieťaťa s krajinou obvyklého pobytu, pričom zo zákonnej formulácie „dôvody hodné osobitného zreteľa“ k možnému odkladu vykonateľnosti uznesenia je zrejmé, že pôjde o výnimočné a ojedinelé prípady. Vláda ďalej uvádza, že aj v štádiu povolenej obnovy konania (druhá fáza) po tom, ako ex lege dôjde k odkladu vykonateľnosti, je súd podľa § 130 CMP oprávnený prijať opatrenia, ktoré sú vhodné na zabezpečenie podmienok pre návrat dieťaťa do krajiny jeho obvyklého pobytu a ktoré by súd na účely ochrany najlepšieho záujmu dieťaťa počas obnoveného konania mohol uplatňovať v prípadoch, v ktorých je to možné, čím by mohol „eliminovať prípadný negatívny dopad predlžovania konania na dieťa ako aj iného účastníka konania, a to do času kým nebude rozhodnuté ohľadne návratu dieťaťa v obnovenom konaní.“.

19. K námietke týkajúcej sa rýchlosti a bezpriet'ahovosti návratového konania a s tým súvisiacej povinnosti súdu rozhodnúť v návratovom konaní do 6 týždňov odo dňa začatia konania vláda konštatuje, že lehota ustanovená v § 134 ods. 1 CMP je „inštruktívna, t. z. nevylučuje predĺženie návratového konania vzhľadom na jeho osobitosti...“, zákonodarca v tomto smere len inštruuje súd k tomu, „aby rozhodol, ak je to možné, do šiestich týždňov od začatia konania, a zároveň mu dal možnosť rozhodovať dlhšie, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa.“.

20. Vláda sa vo svojom stanovisku tiež odvoláva na porovnávacie právo, z ktorého má vyplývať európsky konsenzus v možnosti aplikácie mimoriadnych opravných prostriedkov v návratových konaniach, keďže inštitút obnovy konania je súčasťou právnej úpravy v Dánsku, vo Švajčiarsku, v Estónsku, pričom „[n]a rozdiel od Slovenskej republiky viaceré štáty umožňujú v návratových konaniach dokonca dovolanie (napr. Nemecko, Belgicko, Francúzsko)“. Niektoré zahraničné úpravy tiež „umožňujú poukázať na zmenu skutkových okolností (ak sa objavia nové dôkazy, skutočnosti, rozhodnutia) i v rámci výkonu rozhodnutia (napr. Nemecko, Rakúsko), čo v zmysle platnej legislatívy Slovenskej republiky zatiaľ nie je možné.“.

21. V súvislosti s namietaným nesúlodom ustanovenia § 75 CMP s právom Európskej únie vláda uvádza, že ústavný súd nemá ústavou „zverenú právomoc posudzovať súlad noriem práva EÚ s ustanoveniami vnútroštátneho poriadku.“, určitou výnimkou sú «zakladajúce zmluvy Európskej únie tvoriace primárne právo Európskej únie, ktoré Ústavný súd charakterizoval ako „osobitnú kategóriu medzinárodných zmlúv“ (PL. ÚS 03/09). Vo vzťahu k aplikovateľnosti charty v konaní o súlade právnych predpisov Ústavný súd prijal záver, že charte je potrebné priznať postavenie aké majú podľa č. 7 ods. 5 Ústavy medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách (PL. ÚS 10/14). Avšak pokiaľ ide o sekundárne právo Európskej únie, Ústavný súd judikoval, že hoci nariadenia a smernice predstavujú právne záväzné akty orgánov Európskej únie, nie sú referenčnou normou v konaní o súlade právnych predpisov podľa č. 125 ods. 1 ústavy (PL. ÚS 8/2010). Preto považujeme časť návrhu týkajúcu sa namietaného nesúlodu ustanovenia § 75 CMP s čl. 11 ods. 3 nariadenia Brusel IIa za zjavne neopodstatnenú.».

22. V tejto súvislosti vláda aj s poukazom na historický vývoj inštitútu obnovy konania konštatuje, že inštitút obnovy konania bolo možné využiť proti takmer všetkým rozsudkom v kombinácii s negatívnym vymedzením odchýlok jeho prípustnosti a len proti uzneseniam, proti ktorým to zákon vyslovene pripúšťal (pozitívne vymedzenie prípustnosti).

23. K námietke skupiny poslancov, podľa ktorej žaloba na obnovu konania vnáša do prostredia opravných prostriedkov v návratových veciach významnú mieru neistoty a zároveň neposkytuje rozumné záruky, že nedôjde k jej zneužitiu zo strany toho účastníka, ktorý protiprávny stav vyvolal, sa vláda vyjadrila tak, že „pokusy o zneužívanie inštitútu obnovy konania v návratových konaniach sú obmedzené samotnou povahou tohto inštitútu, keďže ako taký pozostáva z dvoch častí – súd musí najprv rozhodnúť, či obnovu konania povolí alebo zamietne (prvá fáza) a až v prípade povolenia obnovy konania súd vec znova prejedná (druhá fáza)“. Vláda ďalej s poukazom na skutočnosť, že obnovené konanie tvorí s pôvodným konaním jeden celok, zdôrazňuje, že „žalobu na obnovu konania prejednáva podľa § 410 CSP ten súd, ktorý o veci rozhodoval v prvej inštancii, t. z. súd ktorý je s návratovým konaním oboznámený, a ktorý preto dokáže najlepšie posúdiť, či existuje niektorý z dôvodov na obnovu konania, či povolenie obnovy konania je dostatočne odôvodnené mimoriadnymi okolnosťami konkrétneho prípadu a prípadne či žalobca tento inštitút nevyužíva len

tendenčne.“, čím sú podľa jej názoru týmto vytvorené dostatočné garancie pred jeho možným zneužitím z pozície neúspešnej procesnej strany.

III.3 Stanovisko generálneho prokurátora

24. Generálny prokurátor začína svoje vyjadrenie k návrhu námietkou jeho nekonkrétnosti a kritikou jeho zamerania na spochybňovanie politického rozhodnutia národnej rady, za ktoré Generálna prokuratúra Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“) považuje aj rozsah voľby opravných prostriedkov v jednotlivých konaniach, čo v prípade, ak nie je diskriminačné a neodporuje „základným zásadám právneho štátu“, nie je spôsobilé „zasiahnuť do ústavou garantovaných základných práv a slobôd.“.

25. S poukazom najmä na znenie dôvodovej správy k § 133 CMP generálna prokuratúra vo vzťahu k povahe rozhodnutia v návratových konaniach uvádza, že „predkladateľ zákona navrhol ustanoviť, pokiaľ ide o formu rozhodovania, výnimku (meritórne uznesenie) z dôvodov procesnej ekonómie.“. V súvislosti s kritikou názoru navrhovateľov o predbežnej povahe uznesenia vydaného v návratovom konaní generálna prokuratúra ďalej poukazuje na to, že „návratové konanie s konečnou platnosťou meritórne rieši, či bolo maloleté dieťa z krajiny obvyklého pobytu premiestnené nezákonne...“, a v konaní o navrátenie maloletého dieťaťa „možno skúmať len otázky priam súvisiace s únosom dieťaťa... a to len v rozsahu, v akom sa týkajú naliehavosti a bezprostrednej budúcnosti dieťaťa, tieto otázky však v následnom konaní už riešené nie sú.“.

26. K navrhovateľmi namietanému nesúladu napadnutého ustanovenia s čl. 11 ods. 3 Haagskeho dohovoru generálna prokuratúra s poukazom na jeho znenie uvádza, že Haagsky dohovor pripúšťa, aby v návratovom konaní rozhodoval aj správny orgán, z čoho následne vyvodzuje, že ak je „autonómia zmluvného štátu v otázke výberu subjektu, ktorý bude v predmetných konaniach rozhodovať, bezpochyby je v jeho právomoci aj stanovenie procesných postupov, vrátane opravných prostriedkov, ktoré budú v návratovom konaní prípustné“. Podľa generálnej prokuratúry Haagsky dohovor „neupravuje žiadne procesné pravidlá, ktorými by boli zmluvné štáty viazané.“.

27. Pokiaľ ide o namietaný nesúlad napadnutého ustanovenia s čl. 11 ods. 3 nariadenia Brusel IIa, generálna prokuratúra uvádza, že „[s]ystém existencie a prípustnosti opravných prostriedkov v jednotlivých konaniach je striktné v právomoci jednotlivých členských štátov.“, pretože „čl. 11 ods. 3 nariadenia Brusel IIa predpokladá realizáciu procesných postupov v zmysle vnútroštátneho práva členských štátov.“. V tejto súvislosti ďalej generálna prokuratúra poukázala na stanovisko Komisie Európskej únie (ďalej len „Komisia“) z 21. októbra 2019, ktorým reagovala na otázku predloženú poslankyňou Európskeho parlamentu Luciou Ďuriš Nicholsonovou 12. augusta 2019 podľa čl. 138 rokovacieho poriadku Európskeho parlamentu k súladu napadnutého ustanovenia Civilného mimosporového poriadku s nariadením Brusel IIa, v názorovej línii s ktorým uvádza, že „[n]ie je vylúčené, že by aplikácia ustanovenia o prípustnosti obnovy konania v návratových konaniach mohla byť za určitých podmienok v rozpore s ochranou základných práv a slobôd účastníkov konania, avšak takéto prípadné porušenie nemožno paušalizovať na celý právny inštitút obnovy konania v návratových veciach“.

28. Generálna prokuratúra poukázala aj na judikatúru ústavného súdu v návratových veciach, pričom v závere svojho stanoviska konštatuje, že „novelizácia ustanovenia § 75 Civilného mimosporového konania, ktorá upravila prípustnosť obnovy konania v návratových

konaniach je procesnou právnou úpravou, ktorá sama o sebe nie je spôsobilá na porušenie základných práv a slobôd garantovaných ústavou a je v súlade s ústavou.“

29. Z už uvedených dôvodov preto zastáva názor, že «ustanovenie § 75 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení zákona č. 137/2016 Z. z. v časti slov „a proti právoplatnému uzneseniu v konaní o návrat maloletého do cudziny vo veciach neoprávneného premiestnenia alebo zadržania“ nie je v rozpore s čl. 1 ods. 1 a 2, čl. 2 ods. 2, čl. 7 ods. 5, čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 24 Charty základných práv Európskej únie, čl. 3 a čl. 11 Dohovoru o právach dieťaťa, čl. 1, čl. 2 a čl. 11 Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí, čl. 11 ods. 3 nariadenia Rady (ES) č. 2201/2013 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 a čl. 6 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.».

III.4 Stanovisko podpredsedníčky najvyššieho súdu

30. Podpredsedníčka najvyššieho súdu vo svojom stanovisku k návrhu skupiny poslancov doručenom ústavnému súdu 27. januára 2020 uvádza:

«Pokiaľ právna úprava procesných inštitútov, vrátane prípustnosti a dôvodov opravných prostriedkov, teda aj obnovy konania spadá do právomoci členských štátov EU, skúmanie otázky rozporu s Haagskym dohovorom a ďalšími medzinárodnými dokumentami, považujem za značne problematické. Využívanie žaloby na obnovu konania, ako mimoriadneho opravného prostriedku je reálne očakávať vo zvýšenej miere aj so zreteľom na skutočnosť, že v tzv. návratových konaniach podľa § 123 a nasl. CMP, nie je podľa § 76 CMP prípustné dovolanie.

Stotožňujem sa pritom s vymedzeným rozsahom medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky, ako je to uvedené v návrhu, ktorých plnenie môže byť prijatím novely § 75 CMP spochybnené, resp. sťažené, nie však v dôsledku samotnej legislatívnej úpravy, ale v dôsledku nedôvodného uplatnenia uvedeného mimoriadneho opravného prostriedku samotným účastníkom konania či v dôsledku zdĺhavého či nesprávneho rozhodovania súdu...

... Predkladatelia návrhu považujú právoplatné uznesenie súdu v návratových konaniach za rozhodnutie, ktoré „má predbežnú povahu v tom zmysle, že sa ním určuje len miesto obvyklého pobytu maloletého dieťaťa a nariaďuje sa jeho návrat do takejto krajiny, a teda sa v ňom v konečnom dôsledku rieši len to, ktorý súd (slovenský alebo iný podľa krajiny obvyklého pobytu maloletého) má následne v inom konaní právomoc rozhodnúť vo vzťahu k úprave rodičovských práv a povinností“. Práve rozhodovanie o mieste obvyklého pobytu dieťaťa však nemožno vnímať ako riešenie predbežnej povahy ale len ako meritórne rozhodnutie práve v samotnom návratovom konaní, s vážnym dopadom na posudzovanie zákonnosti jeho premiestnenia (zadržiavania) dieťaťa, a teda aj o súdnej príslušnosti pre prípadné ďalšie konanie o úprave práv rodičov k dieťaťu...

... Dôvody návrhu skupiny poslancov podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy SR vnímam predovšetkým ako kritiku vhodnosti a účelnosti prijatia novely § 75 Civilného sporového poriadku... pripustením možnosti žaloby na obnovu konania v návratových konaniach, pričom bola opomenutá ucelenejšia analýza inštitútu návratového konania...

... Skúmanie úrovne súdneho rozhodovania v spojení so skúmaním výkladu a účinnosti právnych predpisov by sa malo stať neoddeliteľnou súčasťou nielen zjednocovacej praxe, ale aj ako potrebný a nevyhnutný podklad pre prípravu a prijatie legislatívnych zmien. Z dôvodovej

správy k návrhu novely § 75 CMP však nevyplýva existencia hlbšej analýzy problematiky konaní podľa §§ 123 a nasl. CMP, tzv. návratových konaní, ktoré by jednoznačne odôvodňovali záver o potrebe pripustenia obnovy konania, a nebol zvažovaný ani rozsah dôvodov prípustnosti žaloby na obnovu konania stanovený v Civilnom sporovom poriadku.

Podľa dôvodovej správy k návrhu novely § 75 CMP cieľom legislatívneho návrhu bolo samotné pripustenie obnovy konania. Podľa dôvodovej správy „v konaní, v ktorom účastníci konania predkladajú súdu dôkazy, sú priamo súdom vyzvaní na predkladanie dôkazov, navrhujú doplnenie dôkazov a súd tieto riadne vyhodnocuje, bolo by celkom zrejme v rozpore so systémom procesného práva, ak by nemohol účastník konania po právoplatne skončenom konaní, v rámci konania o mimoriadnom opravnom prostriedku navrhovať obnovu konania, ak sa ukázalo, že dôkazy v konaní predložené sú nepravdivé, po právoplatnosti konania sa zistí podstatná okolnosť, ktorá má celkom zrejme spôsobilosť a obsahovú silu privodiť zmenu rozhodnutia - priaznivejšie rozhodnutie účastníka návratového konania“...

Citovaná argumentácia nezodpovedá zákonným podmienkam prípustnosti obnovy konania, tak ako je upravená v Civilnom sporovom poriadku. Jej obsah vyvoláva pochybnosti, či predkladatelia návrhu novely § 75 CMP nevideli možné dôvody pre obnovu konania aj nad rámec zákonom vymedzených dôvodov prípustnosti obnovy konania a či nebude zväzdať k podaniu žaloby o obnovu konania aj z iných dôvodov. Poukazujem aj na asymetrické riešenie mimoriadnych opravných prostriedkov zachovaním neprípustnosti dovolania ale pripustením obnovy konania, čo je v civilnom procese ojedinelé riešenie. Nie je však zdôvodnená potreba takého riešenia. V praktickej rovine je dôvodný predpoklad, že sa súdy budú musieť vysporiadať aj s inými motivujúcimi skutočnosťami, nezodpovedajúcimi zákonom stanoveným podmienkam prípustnosti žaloby na obnovu konania.

Neujasnenosť vzájomného vzťahu konania o obnove alebo obnoveného návratového konania a prípadného súbežného konania o výkone rozhodnutia o návrate alebo konania o úprave rodičovských práv (v inom štáte) môže viesť k zložitým procesným situáciám a výkladovým problémom s neefektívnym výsledkom.

Otázka „vhodnosti a účelnosti“ legislatívnej zmeny súvisí aj so stanovením lehôt na rozhodnutie vo veci. Pokiaľ v samotnom návratovom konaní sú pre konanie súdu stanovené lehoty zodpovedajúce zmyslu a účelu uvedeného konania, a súd musí zdôvodniť nedodržanie zákonom stanovenej lehoty (6 týždňov), je už zákonná úprava odvolacieho konania, bez stanovenia lehoty na ukončenie odvolacieho konania, čiastočnou negáciou účelu návratového konania. Aj odvolací súd by mal byť viazaný zdôvodniť trvanie tohto konania, vrátane dopadu správania sa samotných účastníkov konania na dĺžku konania, aj keď zákonodarca lehotu neupravil. Oprávnenosť otázky lehôt a zdôvodnení v súvislosti s pripustením obnovy konania je potom viac ako zrejmé. V danej súvislosti je riešenie ponechané opätovne len na súdny výklad.

Opakované vyvolanie konania pred súdom podaním žaloby na obnovu návratového konania, rozhodovanie o samotnej prípustnosti obnovy konania a prípadne následné opakované návratové konanie, môže nepochybne viesť aj k zmareniu akéhokoľvek výsledku samotného konania o návrate. V konečnom dôsledku môže len utvrdzovať účastníkov konania v tom, že vlastnú neochotu alebo neschopnosť k dohode v najlepšom záujme dieťaťa môžu opakovane nahrádzať vyžadovaním autoritatívneho rozhodnutia súdu, a podľa výsledku bude predmetom ich kritiky vždy len súdne rozhodnutie.

Ústavnoprávne aspekty danej problematiky vzhľadom na vyššie uvedené spočívajú v realizovanom procese prípravy a v procese prijatia novely § 75 CMP.

Zmena procesnej úpravy bez skúmania účinnosti existujúcej procesnej úpravy nectí legislatívu právneho štátu, najmä ak výsledkom bude viac výkladových problémov a vzájomne si konkurujúcich konaní. Rozhodnutie ústavného súdu o podanom návrhu poslancov môže mať, a to bez ohľadu na samotný výsledok, osobitný význam pre budúcu legislatívnu činnosť, ktorá by nemala opomínať dopady na súdnu prax.»

III.5 Možnosť repliky navrhovateľov a neuskutočnenie ústneho pojednávania

31. Ústavný súd listom č. k. PL. ÚS 23/2019-84 z 8. apríla 2020 zaslal navrhovateľom vyjadrenie vlády, národnej rady, najvyššieho súdu a generálnej prokuratúry s možnosťou zaujať k nim lehote 15 dní svoje stanovisko. Zároveň vyzval navrhovateľov aj na to, aby sa v tej istej lehote vyjadrili, či súhlasia s tým, aby ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania o prijatom návrhu. Keďže sa navrhovatelia k predmetnej otázke v uvedenej lehote nevyjadrili a ústavný súd zároveň dospel k názoru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, vyzval navrhovateľov listom č. k. PL. ÚS 23/2019-91 zo 16. júna 2020, aby v dodatočnej lehote 7 dní od jeho doručenia ústavnému súdu oznámili, či súhlasia s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania o prijatom návrhu. Ústavný súd zároveň poučil navrhovateľov, že v prípade, ak v určenej lehote nebude ústavnému súdu doručené stanovisko k možnosti upustenia od verejného ústneho pojednávania, bude sa predpokladať, že nemajú námietky k takému postupu ústavného súdu. Navrhovatelia do dňa meritórneho prieskumu ich návrhu na označenú výzvu, ktorá im bola doručená prostredníctvom ich právnej zástupkyne 1. júla 2020, nereagovali a ústavnému súdu nedoručili ani repliku.

32. Vzhľadom na skutočnosť, že národná rada súhlasila s upustením od ústneho pojednávania a navrhovatelia ústavnému súdu nedoručili v ním určenej lehote svoje námietky k možnosti upustenia od verejného ústneho pojednávania, ústavný súd s prihliadnutím na skutočnosť uvedenú v bode 31 tohto nálezu postupom podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s návrhom, so stanoviskami vlády, národnej rady, generálnej prokuratúry a najvyššieho súdu, ako aj s obsahom spisu dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci

IV.

Základné východiská pre meritórne rozhodnutie ústavného súdu

IV.1 Relevantné právne východiská

33. Podľa čl. 1 ods. 1 ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.

34. Podľa čl. 1 ods. 2 ústavy Slovenská republika uznáva a dodržiava všeobecné pravidlá medzinárodného práva, medzinárodné zmluvy, ktorými je viazaná, a svoje ďalšie medzinárodné záväzky.

35. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

36. Podľa čl. 7 ods. 5 ústavy medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, medzinárodné zmluvy, na ktorých vykonanie nie je potrebný zákon, a medzinárodné zmluvy, ktoré priamo zakladajú práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, majú prednosť pred zákonmi.

37. Podľa čl. 19 ods. 2 ústavy každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

38. Podľa čl. 41 ods. 1 ústavy manželstvo je jedinečný zväzok medzi mužom a ženou. Slovenská republika manželstvo všestranne chráni a napomáha jeho dobru. Manželstvo, rodičovstvo a rodina sú pod ochranou zákona. Zaručuje sa osobitná ochrana detí a mladistvých.

39. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

40. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priťahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

41. Podľa čl. 24 ods. 1 charty deti majú právo na takú ochranu a starostlivosť, ktorá je potrebná pre ich blaho. Môžu slobodne vyjadrovať svoje názory. Tieto názory sa berú do úvahy pri otázkach, ktoré sa ich týkajú, s prihliadnutím na ich vek a vyspelosť.

42. Podľa čl. 24 ods. 2 charty pri všetkých opatreniach prijatých orgánmi verejnej moci alebo súkromnoprávnymi inštitúciami, ktoré sa týkajú detí, sa musia v prvom rade brať do úvahy najlepšie záujmy dieťaťa.

43. Podľa čl. 24 ods. 3 charty každé dieťa má právo na pravidelné udržiavanie osobných vzťahov a priamych stykov s obidvoma svojimi rodičmi, ak to nie je v rozpore s jeho záujmom.

44. Podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkoľvek činnosti týkajúcej sa detí, nech už uskutočňovanej verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi.

45. Podľa čl. 3 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, sa zaväzujú zabezpečiť dieťaťu takú ochranu a starostlivosť, aká je nevyhnutná pre jeho blaho, pričom berú ohľad na práva a povinnosti jeho rodičov, zákonných zástupcov alebo iných jednotlivcov právne za neho zodpovedných, a robia pre to všetky potrebné zákonodarné a správne opatrenia.

46. Podľa čl. 3 ods. 3 Dohovoru o právach dieťaťa štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, zabezpečia, aby inštitúcie, služby a zariadenia zodpovedné za starostlivosť a ochranu detí zodpovedali štandardom ustanoveným kompetentnými úradmi, najmä v oblastiach bezpečnosti a ochrany zdravia, počtu a vhodnosti svojho personálu, ako aj kompetentného dozoru.

47. Podľa čl. 11 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, robia opatrenia na potieranie nezákonného premiestňovania detí do zahraničia a ich nenavracania späť.

48. Podľa čl. 11 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa za tým účelom sa budú štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, usilovať o uzavretie dvojstranných a mnohostranných dohôd a o prístup k existujúcim dohodám.

49. Podľa čl. 1 Haagskeho dohovoru cieľom tohto dohovoru je

a) zabezpečiť okamžitý návrat detí, ktoré boli neoprávnene premiestnené do niektorého zmluvného štátu alebo sú v ňom zadržované, a

b) zabezpečiť, aby opatrovnícke práva a práva styku podľa právneho poriadku jedného zmluvného štátu sa účinne dodržiavali v ostatných zmluvných štátoch.

50. Podľa čl. 2 Haagskeho dohovoru zmluvné štáty prijímú všetky primerané opatrenia na zabezpečenie cieľov dohovoru na svojom území. Na tento účel použijú konania, ktoré zabezpečia čo najrýchlejšie skončenie veci.

51. Podľa čl. 11 Haagskeho dohovoru justičné alebo správne orgány zmluvných štátov budú v konaní o návrat dieťaťa konať bez odkladu. Ak príslušný justičný alebo správny orgán nevydá rozhodnutie do šiestich týždňov odo dňa začatia konania, žiadateľ alebo ústredný orgán dožiadaného štátu má právo na vlastný podnet alebo na požiadanie ústredného orgánu dožadujúceho štátu dostať vyjadrenie o dôvodoch omeškania. Ak bola ústrednému orgánu dožiadaného štátu doručená odpoveď, zašle ju podľa okolností dožadujúcemu ústrednému orgánu alebo žiadateľovi.

52. Podľa čl. 12 Haagskeho dohovoru ak bolo dieťa neoprávnene premiestnené alebo zadržané podľa článku 3 a v deň začatia konania pred justičným alebo správnym orgánom zmluvného štátu, v ktorom sa dieťa nachádza, neuplynula odo dňa neoprávneného premiestnenia alebo zadržania lehota jedného roka, nariadi príslušný orgán okamžite návrat dieťaťa.

Justičný alebo správny orgán nariadi návrat dieťaťa, aj keď sa konanie začalo po uplynutí lehoty jedného roka uvedenej v predchádzajúcom odseku, okrem prípadu, že sa preukáže, že dieťa sa už zžilo s novým prostredím.

Ak justičný alebo správny orgán dožiadaného štátu má dôvod domnievať sa, že dieťa bolo premiestnené na územie iného štátu, môže zastaviť konanie alebo zamietnuť žiadosť o návrat dieťaťa.

53. Podľa čl. 11 ods. 3 nariadenia Brusel IIa súd, ktorému sa podala žiadosť o návrat dieťaťa podľa odseku 1, koná o žiadosti urýchlene najrýchlejšími postupmi, ktoré mu poskytuje vnútroštátny právny poriadok. Bez toho, aby bola dotknutá prvá veta tohto odseku, súd vydá rozsudok najneskôr do šiestich týždňov od podania žiadosti, ak tomu nebránia výnimočné okolnosti.

53.1 Pokiaľ ide o dotknuté ustanovenie, resp. právne záväzný akt Európskej únie, ktorého je súčasťou, tento by sám osebe nemohol byť referenčnou normou na prieskum podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy, pričom ústavný súd návrh skupiny poslancov prijal v tejto časti na ďalšie konanie len v súvislosti s eurokonformným výkladom napadnutého ustanovenia, možnou zónou prieniku pri posudzovaní jeho súladu s ustanoveniami charty označenými v predchádzajúcich bodoch (teda vo vzťahu k výkonu európskeho práva reprezentovaného nariadením Brusel IIa), ako aj v súvislosti s obsahovou paralelou dotknutého ustanovenia s už citovanými ustanoveniami Haagskeho dohovoru. Vzhľadom na výrok tohto nálezu o nevyhovení návrhu skupiny poslancov a podkladové závery ústavného súdu sa ďalšia časť tohto odôvodnenia nebude naznačenou otázkou bližšie zaoberať z pohľadu posudzovania popísanej prieskumnej diskvalifikácie (čo súvisí aj s vyjadrením vlády v jeho časti reprodukovanej v bode 21 tohto odôvodnenia).

54. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

55. Podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlika a korešpondencie.

56. Podľa čl. 8 ods. 2 dohovoru štátny orgán nemôže do výkonu tohto práva zasahovať okrem prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti

v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných.

57. Podľa § 397 CSP proti právoplatnému rozsudku je prípustná žaloba na obnovu konania, ak

a) sú tu skutočnosti, rozhodnutia alebo dôkazy týkajúce sa strán a predmetu pôvodného konania, ktoré ten, kto podal žalobu na obnovu konania, bez svojej viny nemohol použiť v pôvodnom konaní, ak môžu privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie vo veci,

b) možno vykonať dôkazy, ktoré sa nemohli vykonať v pôvodnom konaní, ak môžu privodiť pre stranu priaznivejšie rozhodnutie vo veci,

c) bolo rozhodnuté v neprospech strany v dôsledku trestného činu sudcu, iných subjektov konania alebo inej osoby zúčastnenej na konaní,

d) Európsky súd pre ľudské práva rozhodol alebo dospel vo svojom rozsudku k záveru, že rozhodnutím súdu alebo konaním, ktoré mu predchádzalo, boli porušené základné ľudské práva alebo slobody strany a závažné dôsledky tohto porušenia neboli odstránené priznaným spravodlivým zadosťučinením,

e) je v rozpore s rozhodnutím Súdneho dvora Európskej únie, Rady Európskej únie alebo Komisie, ktoré je pre strany záväzné, alebo

f) možnosť jeho preskúmania vyplýva z osobitného predpisu v súvislosti s uznaním alebo výkonom rozhodnutia slovenského súdu v inom členskom štáte Európskej únie.

58. Podľa § 75 CMP žaloba na obnovu konania je prípustná aj proti právoplatnému uzneseniu vydanému v konaní o dedičstve a proti právoplatnému uzneseniu v konaní o návrat maloletého do cudziny vo veciach neoprávneného premiestnenia alebo zadržania, ak zmenu alebo zrušenie uznesenia nemožno dosiahnuť inak.

IV.2 Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

59. Ústavný súd predovšetkým uvádza, že predmetom abstraktnej kontroly noriem nie je a ani nemôže byť posudzovanie vhodnosti a účelnosti jednej z viacerých možností zákonnej úpravy, a ak áno, potom iba v tom ohľade, či namietaná zákonná úprava (jej časť) nie je v reálnom a neudržateľnom konflikte s ústavným poriadkom [ústavou, ústavnými zákonmi a niektorými medzinárodnými zmluvami, pozri čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy]. Ústavnému súdu preto neprislúcha reagovať na polemiku o optimálnom nastavení systému mimoriadnych opravných prostriedkov proti rozhodnutiam všeobecných súdov.

60. Ústavný súd zasahuje v rámci ústavného prieskumu do právnych úprav predovšetkým vtedy, ak je napadnutá právna úprava prejavom svojvôle zákonodarcu, prípadne predstavuje intenzívny zásah do sféry hodnôt chránených ústavou, osobitne všeobecných ústavných princípov a tiež ľudských práv a základných slobôd.

IV.3 Poznatky o aplikácii napadnutého ustanovenia v praxi

61. Napadnutá novela Civilného mimosporového poriadku nadobudla účinnosť 10. mája 2019, a preto ústavný súd pri príprave podkladov pre rozhodnutie vo veci samej považoval za potrebné zistiť poznatky o jej uplatňovaní v aplikačnej praxi. Na účely zistenia poznatkov o aplikácii napadnutého zákonného ustanovenia sa ústavný súd listom č. k. PL. ÚS 23/2019-86 z 27. apríla 2020 obrátil na ministerstvo spravodlivosti, aby mu poskytlo štatistické informácie o nasledujúcich skutočnostiach:

a) koľko bolo podaných žalôb na obnovu konania proti právoplatnému uzneseniu v konaní o návrat maloletého do cudziny vo veciach neoprávneného premiestnenia alebo zadržania po nadobudnutí účinnosti napadnutej novely Civilného mimosporového poriadku vykonanej zákonom č. 137/2019 Z. z.,

b) v koľkých prípadoch z prípadov uvedených pod písm. a) bol podaný návrh na odklad vykonateľnosti právoplatného uznesenia napadnutého žalobou na obnovu konania (§ 412 ods. 1 CMP) a

c) v koľkých prípadoch z prípadov uvedených pod písm. b) bola príslušným súdom odložená vykonateľnosť právoplatného uznesenia napadnutého žalobou na obnovu konania.

62. V súvislosti s uvedenou žiadosťou ministerstvo spravodlivosti oslovilo predsedov troch okresných súdov, ktoré sú podľa § 124 CMP kauzálné príslušné na konanie o návrat maloletého, ktorý bol neoprávnené premiestnený alebo zadržaný, ako aj na konanie o žalobe na obnovu konania podľa § 75 CMP.

63. Ministerstvo spravodlivosti listom doručeným ústavnému súdu 15. mája 2020 oznámilo ústavnému súdu, že Okresnému súdu Bratislava I boli od účinnosti napadnutého ustanovenia doručené dve žaloby na obnovu konania podľa § 75 CMP a ani v jednom z uvedených konaní nebol podaný návrh na odklad vykonateľnosti právoplatného uznesenia napadnutého žalobou na obnovu konania. V sledovanom období nebola na Okresnom súde Banská Bystrica podaná žiadna žaloba na obnovu konania. Na Okresnom súde Košice I boli v rámci posudzovaného obdobia podané dve žaloby na obnovu konania podľa § 75 CMP, avšak ani v jednom z týchto prípadov nebol podaný návrh na odklad vykonateľnosti právoplatného uznesenia napadnutého žalobou na obnovu konania.

V.

Relevantné námietky skupiny poslancov

64. Vychádzajúc z podrobného popisu námietok skupiny poslancov, na ktorých zakladajú svoj názor o neústavnosti napadnutého zákonného ustanovenia s čl. 1 ods. 1 a 2, čl. 2 ods. 2, čl. 7 ods. 5, čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 24 charty, čl. 3 a čl. 11 Dohovoru o právach dieťaťa, čl. 1, čl. 2 a čl. 11 Haagskeho dohovoru, čl. 11 ods. 3 nariadenia Brusel IIa a čl. 6 a čl. 8 dohovoru, možno ich podstatné námietky rozdeliť do dvoch vzájomne súvisiacich častí:

a) námietky, v rámci ktorých poukazujú na určité parciálne problémy, ktoré sú podľa ich názoru spojené s novozavedenou žalobou na obnovu konania aj pre návratové konania a ktoré vytvárajú východiskovú argumentačnú bázu pre ich následné zovšeobecnenie [námietky uvedené pod písm. b)]. Skupina poslancov v tejto súvislosti predovšetkým namieta, že zavedenie žaloby na obnovu konania (i) predstavuje v návratových konaniach systémovú výnimku, keďže sa podľa ich názoru zavádza pre rozhodnutia, ktoré majú predbežnú povahu, (ii) rozširuje procesné možnosti tomu účastníkovi konania, ktorý v návratovom konaní zapríčinil protiprávny stav, (iii) predstavuje nástroj, ktorým dochádza k mareniu účelu návratového konania z pohľadu jeho úniovej a medzinárodnej regulácie, (iv) umožňuje vytvoriť procesnú situáciu relevantnú z hľadiska Haagskeho dohovoru a nariadenia Brusel IIa, ktorou dôjde k zmene právomoci súdu;

b) námietky, ktoré navrhovatelia všeobecne formulujú ako rozpor so zásadou presadzovania najlepšieho záujmu maloletých detí, zásadou právnej istoty a zásadou rýchlosti konania a bezpriet'ahovosti rozhodovania.

Ústavný súd sa preto zameria na posúdenie napadnutého zákonného ustanovenia s označenými článkami ústavy, dohovoru, Haagskeho dohovoru, Dohovoru o právach dieťaťa, charty a nariadenia Brusel IIa (k otázke prieskumu vo vzťahu k tomuto nariadeniu sa vyjadruje bod 53.1 tohto odôvodnenia).

VI.

Analýza podstatných námietok skupiny poslancov a závery ústavného súdu

VI.1 Žaloba na obnovu konania, jej povaha a postavenie v systéme mimoriadnych opravných prostriedkov

VI.1.1 Žaloba na obnovu konania všeobecne

65. V úvode tejto časti odôvodnenia nálezu ústavného súdu je vhodné uviesť, že podstatou konania o žalobe na obnovu konania tak, ako je v súčasnosti normatívne vyjadrená v § 397 CSP, je (i) snaha o nápravu kvalifikovaných nedostatkov, ktoré nastali v procese zisťovania skutkového stavu veci najmä v dôsledku neznalosti určitých skutočností alebo dôkazov alebo nemožnosti ich vykonania v priebehu pôvodného konania [§ 397 písm. a) a b) CSP], (ii) odstránenie procesných pochybení, ktoré závažným spôsobom spochybňujú súd [§ 397 písm. c) CSP], ako aj (iii) zavedenie prostriedku na implementáciu rozhodnutí medzinárodného súdneho orgánu [§ 397 písm. d), e) a f) CSP].

66. Žaloba na obnovu konania je v systéme opravných prostriedkov zaradená medzi mimoriadne opravné prostriedky, prostredníctvom ktorej možno dosiahnuť nápravu vo veci už právoplatne ukončenej. Žaloba na obnovu konania v tomto smere predstavuje systémovú výnimku z pravidla o zásadnej nezmeniteľnosti a záväznosti právoplatného rozhodnutia z dôvodu zabezpečenia čo najvyššej miery súladu tohto rozhodnutia s objektívnou realitou. Vzhľadom na uvedené je jej prípustnosť vo viacerých smeroch obmedzená (§ 397 CSP až § 399 CSP). Podmienkami prípustnosti každej žaloby na obnovu konania sú: spôsobilý predmet, proti ktorému návrh smeruje, zákonný dôvod obnovy, o ktorý sa žaloba musí opierať, lehoty, počas ktorých musí byť žaloba na obnovu konania podaná, osoba spôsobilá na jej podanie, osobitné náležitosti žaloby na obnovu konania a príslušnosť súdu k prejednaniu žaloby na obnovu konania. Splnenie týchto podmienok je súd povinný skúmať z úradnej moci.

VI.1.2 Žaloba na obnovu konania ako prostriedok korekcie skutkových deficitov

67. Postavenie inštitútu obnovy konania v procesnom práve vo svojom tradičnom význame v sebe vyjadruje snahu o vyváženie napätia medzi požiadavkou pravdivosti skutkových zistení a objektívnou neúplnosťou ľudského poznania. Tento inštitút je spojený s akceptovaním skutočnosti, že akokoľvek sú náročné podmienky pre pravdivostné hodnotenie vykonaných dôkazov opodstatňujúcich vyvodenie skutkových záverov a na ich základe aj záverov normatívnych, nemožno nikdy prijať predstavu o absolútnej pravdivosti výsledku takéhoto hodnotenia. Z pohľadu požiadavky na spravodlivý priebeh a výsledok súdneho konania je preto nutné konštruovať procesný prostriedok, ktorý umožní zvrátiť aj právoplatné rozhodnutie za predpokladu, že sa objaví nová skutočnosť alebo dôkaz, ktorý je spôsobilý samostatne alebo v spojení s už vykonanými dôkazmi posunúť vec do iného svetla (HOLLÄNDER, P. Právní kaleidoskop. Plzeň : Aleš Čenek, 2020. 138 s. v tlači a uverejnené so súhlasom autora).

68. V podmienkach sféry pôsobnosti Civilného mimosporového poriadku požiadavka na úplnosť zistenia skutočného stavu veci predstavuje významný a samostatný hodnotový aspekt tohto konania (čl. 6 CMP), ktorý vystupuje ako jeden z ťažiskových princípov,

a to predovšetkým z dôvodu zvýšenej miery presadzovania verejného záujmu na poskytovaní ochrany právam účastníkov súdneho konania (porovnaj čl. 1 CMP). Výsledkom poskytovanej ochrany v mimosporovom súdnom konaní má byť potom také rozhodnutie, ktoré sa čo možno najúplnejšie približuje hmotnoprávnym pomerom účastníkov konania.

69. Aj napriek tomu, že poznanie skutočného stavu veci (princíp materiálnej pravdy) je hodnotovou požiadavkou, ktorou sa realizuje právo na spravodlivé súdne konanie, nemôže ísť nikdy o poznanie absolútne. Poznávanie objektívnej stránky reality sa dostáva do obmedzení podmienených biologickou (obmedzenosť zmyslového vnímania, používania intelektu, pamäte) a sociálnou povahou človeka, z ktorých nemôže nikdy vystúpiť, a preto má vždy iba pravdepodobnostný charakter. Z podstaty obmedzenosti ľudského poznania ani požiadavka na zistenie skutočného stavu veci nemôže mať absolútnu povahu a jej hodnota je len inštrumentálna – je len prostriedkom, ku ktorému má súdne konanie smerovať.

70. Význam a zmysel žaloby na obnovu konania v naznačenom kontexte vyjadruje snahu zákonodarcu o čo najúplnejšiu rekonštrukciu minulého skutkového deja, ktorý z pohľadu hmotného práva predstavuje relevantnú bázu na určenie vzájomných práv a povinností, a tým aj spravodlivé odstránenie právneho konfliktu o právne relevantných otázkach.

VI.1.3 Žaloba o obnovu konania ako nástroj plnenia medzinárodných záväzkov

71. Okrem už tradičného účelu, ktorému slúži žaloba na obnovu konania (náprava kvalifikovaných nedostatkov pri zisťovaní skutkového/skutočného stavu veci a odstránenie určitých javov závažne spochybňujúcich súd ako taký), možno jej ďalší význam nachádzať najmä v situáciách, keď Európsky súd pre ľudské práva rozhodol alebo dospel vo svojom rozsudku k záveru, že rozhodnutím súdu alebo konaním, ktoré mu predchádzalo, boli porušené základné ľudské práva alebo slobody strany/účastníka konania, pričom závažné dôsledky tohto porušenia neboli odstránené priznaným spravodlivým zadosťučinením.

72. Požiadavka na nápravu Európskym súdom pre ľudské práva zisteného porušenia dohovoru je implicitne vyvodzovaná z obsahu čl. 46 ods. 1 dohovoru, čo sa v oblasti ochrany základných práv a slobôd nevyčerpáva len satisfakciou, prípadne kompenzáciou za porušenie základného práva, ale takáto náprava sa zabezpečuje aj uvedením veci do pôvodného stavu, teda nastolením stavu, v ktorom sa jednotlivец nachádzal pred porušením dohovoru (*restitutio in integrum*).

73. Z odporúčania č. R (2000)2 Výboru ministrov členským štátom o obnove alebo opätovnom prejednaní niektorých prípadov na vnútroštátnej úrovni na základe rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva, ktoré bolo prijaté 19. januára 2000 na 649. zasadnutí delegátov ministrov [ďalej len „odporúčanie č. R (2000)2“] vyplýva, že obnova konania, resp. opätovné prejednanie prípadu predstavuje najúčinnější, ak nie jediný prostriedok na dosiahnutie individuálnej implementácie rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorým bolo vyslovené porušenie základného práva sťažovateľa rozhodnutím vnútroštátneho orgánu súdneho typu alebo postupom predchádzajúcim jeho vydaniu.

74. V naznačenom kontexte možno žalobu na obnovu konania vnímať ako reflexiu inštitútu zodpovednosti štátu za porušenie medzinárodných záväzkov, ktorým sa zabezpečuje procesný postup na elimináciu pretrvávajúcich negatívnych dôsledkov majúcich pôvod v tomto porušení (skrytá kasácia rozhodnutia vnútroštátneho súdu rozhodnutím vydaným Európskym súdom pre ľudské práva). V dôsledku naplnenia tejto požiadavky pristúpila Slovenská republika k implementácii odporúčania č. R(2000)2, a to tým, že na vnútroštátnej úrovni vytvorila procesnú možnosť prostredníctvom žaloby na obnovu konania v prípadoch, keď Európsky súd

pre ľudské práva rozhodol alebo dospel vo svojom rozsudku k záveru, že rozhodnutím súdu alebo konaním, ktoré mu predchádzalo, boli porušené základné ľudské práva alebo slobody strany a závažné dôsledky tohto porušenia neboli odstránené priznaným spravodlivým zadost'účením. Týmto postupom je možné zvrátiť negatívne dopady právoplatného rozhodnutia všeobecného súdu do sféry právneho postavenia účastníkov pôvodného konania.

75. Inferenčným dôsledkom týchto záverov aj pre oblasť návratových konaní je to, že žaloba na obnovu konania musí a má predstavovať pozitívnu súčasť systému opravných prostriedkov, pretože v mnohých prípadoch bude jediným prostriedkom ako reagovať na právny názor vyslovený Európskym súdom pre ľudské práva, ktorým bolo rozhodnuté o porušení základného práva sťažovateľa rozhodnutím vnútroštátneho orgánu súdneho typu alebo postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ku ktorému musí vnútroštátny orgán pri prejednávaní individuálnej veci pristupovať ako k záväznému právnomu názoru – princíp relatívneho účinku právoplatného rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva.

VI.2 Posúdenie námietky porušenia princípu právnej istoty

76. Podľa navrhovateľov sa zavedením žaloby na obnovu konania oslabuje princíp právnej istoty, pretože dotknutým účastníkom konania neposkytuje istotu, že sa voči nim bude zachovávať právo konštituované právoplatným rozhodnutím súdu.

77. V tejto súvislosti možno súhlasiť s navrhovateľmi v tom rozsahu, že zavedením procesného prostriedku, ktorým dochádza k derogácii už právoplatných rozhodnutí, sa nepochybne oslabuje princíp právnej istoty. Nemožno s nimi už ale súhlasiť v tom smere, že tento princíp by mal mať akúsi nedotknuteľnú pozíciu vo sfére aj ostatných princípov, ktoré sa prostredníctvom civilného mimosporového konania sprostredkujú a ktorými sa realizuje právo na spravodlivé súdne konanie, čo napokon vyplýva z povahy princípov ako optimalizačných príkazov.

78. Okrem poznania skutočného stavu veci je nepochybne významnou hodnotou aj stabilita súdneho rozhodnutia vyjadrená jeho právoplatnosťou. Táto požiadavka vyplýva z princípu právnej istoty ako jedného zo základných princípov právneho štátu (čl. 1 ods. 1 ústavy). V naznačenom kontexte možno parafrázovať slová Gustava Radbrucha prednesené v jeho diele Päť minút právnej filozofie v tom smere, že aj zlé rozhodnutie má ešte stále svoju hodnotu – hodnotu zaistiť istotu pred pochybnosťami. Ako už bolo uvedené, nedokonalosť ľudského poznania neumožňuje v konkrétnom čase dosiahnuť za každých okolností pravdivosť skutkových zistení, pretože tieto majú vždy len pravdepodobnostný charakter, aj keď určitého kvalifikačného stupňa. Potom zostáva zvážiť, či kvôli právnej istote možno prisúdiť platnosť nesprávnemu súdnemu rozhodnutiu alebo či mu pre jeho nesprávnosť túto platnosť odoprieť, a ak áno, tak za akých podmienok.

79. Skutočnosť, že ani princíp právnej istoty nevystupuje ako jediná a ani rozhodujúca hodnota, ktorá sa realizuje prostredníctvom civilného procesu, možno dedukovať už zo samotnej koncepcie mimoriadnych opravných prostriedkov, ktorých normatívna existencia svedčí o tom, že pred právnou istotou je za určitých vopred ustanovených podmienok (podmienky prípustnosti) priorizovaný princíp materiálnej pravdy v podobe zistenia skutočného stavu veci a v tomto smere aj úplnejšia ochrana práv účastníkov súdneho konania.

80. Z už uvedeného vyplýva, že princíp materiálnej pravdy/ochrany práv a právnej istoty sa navzájom dopĺňajú (sú komplementárne) a ich konkrétne vzájomné nastavenie zákonodarcom pre ten-ktorý typ súdneho konania je úzko spojené s právno-politickou preferenciou zákonodarcu reflektujúcou snahu o nachádzanie optimálneho vyváženia vzťahu v kolízii

stojacich princípov a následne normatívne vyjadrenou v rámci celkovej koncepcie mimoriadnych opravných prostriedkov.

81. Vzhľadom na skutočnosť, že aj v návratových konaniach sa pre účely vydania konečného rozhodnutia vykonáva riadne dokazovanie v rozsahu potrebnom na zistenie skutočností podľa § 123 ods. 1 CMP, je potrebné zohľadniť, že súdy rozhodujúce v návratových konaniach sú v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva povinné v týchto konaniach prihliadať na najlepší záujem dieťaťa. V podmienkach konkrétneho prípadu to znamená, že vnútroštátne súdy sú povinné náležite preskúmať aj celú rodinnú situáciu (faktory skutkové, citové, psychologické, materiálne či zdravotné) vrátane tvrdení o „vážnej ujme“, ktorá by dieťaťu v prípade návratu mala hroziť. Berúc do úvahy predovšetkým požadovaný rozsah dokazovania, štruktúru dôkazných prostriedkov, vykonanie ktorých je nevyhnutné na zistenie skutočného stavu veci (napr. výsluch účastníkov konania, znalecké dokazovanie, prípadne vykonávanie aj iných listinných dôkazných prostriedkov a pod.), ako aj relatívne krátky časový úsek, v rámci ktorého je všeobecný súd povinný vo veci rozhodnúť, možno konštatovať, že žaloba na obnovu konania predstavuje s ohľadom na jej štandardnú konštrukciu podmienok prípustnosti vhodný a aj nevyhnutný prostriedok korekcie prípadných pochybení v ustálení skutočného stavu veci, ktorého náležité zistenie predstavuje nevyhnutnú skutkovú bázu na nájdenie najlepšieho záujmu dieťaťa.

82. Sumarizujúc už uvedené, možno konštatovať, že normatívna prítomnosť žaloby na obnovu konania aj pre oblasť návratových konaní vytvára rozumný kompromis medzi právnou istotou a požiadavkou na čo najúplnejšie zistenie skutočného stavu veci v tých prípadoch, keď je rešpektovanie právoplatnosti rozhodnutia v rozpore s povinnosťou orgánu štátnej moci poskytnúť ochranu porušeným alebo ohrozeným právam účastníkov konania a v tomto smere jej prítomnosť neznamená zásadný hodnotový posun z účelu, na ktorom je vybudovaný celý systém návratových konaní.

VI.3 Posúdenie námietky porušenia požiadavky na rýchlosť konania

83. Skupina poslancov vo svojom návrhu uvádza, že aj v návratových konaniach je súd povinný konať urýchlene a vždy prihliadať pri rozhodovaní na najlepší záujem dieťaťa, a preto sa aj na návratové konania okrem vnútroštátnej právnej úpravy aplikujú ustanovenia nariadenia Brusel IIa, charty, dohovoru, Haagskeho dohovoru a Dohovoru o právach dieťaťa. S týmto svojím tvrdením navrhovateľa prepájajú ďalšiu myšlienkovú líniu, v rámci ktorej poukazujú na to, že žaloba na obnovu konania je spôsobilá ovplyvniť rýchlosť rozhodovania, a tým sekundárne aj ohroziť ochranu najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa.

84. Skupina poslancov v naznačenom kontexte túto svoju argumentáciu odôvodňuje s poukazom na to, že súčasťou vnútroštátnej, úniovej, ako aj medzinárodnej právnej úpravy je povinnosť súdu rozhodujúceho v návratových konaniach rozhodnúť v ustanovenej lehote šiestich týždňov, pričom z povahy žaloby na obnovu konania je zrejmé, že táto lehota nebude dodržaná. V dôsledku toho navrhovateľa zastávajú názor, že napadnutá právna úprava Civilného mimosporového poriadku nechráni najlepší záujem dieťaťa, pretože „znemožňuje okamžitý návrat neoprávnene premiestnených alebo zadržaných detí a... umožňuje neustále predlžovať Návratové konanie a tým aj zahovávať stav, v ktorom dochádza (môže dochádzať) k porušovaniu opatrovníckeho práva a práva styku podľa právneho poriadku krajiny, kde má maloleté dieťa obvyklý pobyt.“.

85. Túto svoju argumentáciu podporne odôvodňujú aj poukazom na časť odôvodnenia rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci López Guió proti Slovenskej republike

(č. sťažnosti 10280/12), v rámci ktorej Európsky súd pre ľudské práva konštatoval, že dostupnosť dovolania alebo mimoriadneho dovolania vo veciach medzinárodných únosov detí je systémovým problémom, ktorý môže viesť k popretiu základného účelu a podstaty návratového konania podľa Haagskeho dohovoru, ktorým je urýchlená obnova pôvodného stavu.

86. S uvedeným názorom skupiny poslancov nesúhlasí vláda, ktorá v rámci svojho vyjadrenia uvádza, že lehota ustanovená v § 134 ods. 1 CMP je len inštruktívna, teda nevyklučuje predĺženie návratového konania vzhľadom na jeho osobitosti.

87. Rovnako aj generálna prokuratúra vyjadrila s týmto názorom skupiny poslancov nesúhlas a k namietanému porušeniu čl. 11 ods. 3 Haagskeho dohovoru v podstate uvádza, že implikačným dôsledkom autonómie zmluvného štátu v otázke výberu kompetentného subjektu pre oblasť rozhodovania v návratových konaniach je aj autonómia pri určovaní procesných postupov vrátane opravných prostriedkov, ktoré budú v návratovom konaní prípustné. Pokiaľ ide o skupinou poslancov namietaný nesúlad s čl. 11 ods. 3 nariadenia Brusel IIa, generálna prokuratúra poukázala na stanovisko Komisie z 21. októbra 2019, s ktorým sa stotožnila.

88. Ústavný súd po preskúmaní argumentácie skupiny poslancov, argumentácie vlády a generálnej prokuratúry dospel k záveru, že ani tieto námietky navrhovateľov nie sú dôvodné.

89. Pokiaľ ide o povahu Haagskeho dohovoru a nariadenia Brusel IIa (ktoré okrem iného normujú lehotu, v rámci ktorej je oprávnený orgán členského/zmluvného štátu povinný rozhodnúť), možno uviesť, že tieto predstavujú pre oblasť medzinárodných únosov detí základné piliere justičnej spolupráce, pričom ich spoločným účelom je ochrana detí pred škodlivými účinkami ich neoprávneného premiestnenia alebo zadržiavania s cieľom obnoviť pôvodný stav ustanovením postupov na zabezpečenie ich bezodkladného návratu do krajiny ich obvyklého pobytu, a to prostredníctvom systému spolupráce na to určených správnych alebo súdnych orgánov. V tejto súvislosti možno ďalej konštatovať, že nariadenie Brusel IIa predstavuje úniový ekvivalent systému medzinárodnej ochrany detí pred ich únosmi regulovaný Haagskym dohovorom, ktorý tento systém ochrany na úniovej úrovni ďalej posilňuje a dopĺňa.

90. Ústavný súd považuje predovšetkým za potrebné uviesť, že súčasťou obsahu Haagskeho dohovoru a nariadenia Brusel IIa nie sú žiadne pravidlá, ktoré by explicitným spôsobom obmedzovali rozsah alebo koncepciu opravných prostriedkov prípustných v návratových konaniach. Naopak, z čl. 11 ods. 3 nariadenia Brusel IIa možno dedukovať, že systém procesných postupov, účelom ktorých je v prípadoch únosu dieťaťa obnoviť pôvodný stav, sa nachádza v autonómnej sfére vnútroštátneho zákonodarcu. V tejto súvislosti možno poukázať aj na stanovisko Komisie z 21. októbra 2019, z obsahu ktorého vyplýva, že vnútroštátny zákonodarca disponuje v oblasti návratových konaní určitou mierou diskrečnej právomoci, pričom k jej prekročeniu by „došlo len vtedy, ak by uplatňovanie vnútroštátneho práva malo účinok s presahom na uplatňovanie práva Únie v rozsahu, ktorý by obmedzoval účel dohovoru a/alebo nariadenia, čo sa dá zistiť len na základe uplatňovania tejto novely v praxi.“ Ústavný súd v tejto súvislosti považuje za dôležité poznamenať, že výsledky doterajšej aplikačnej skúsenosti so žalobou na obnovu konania v návratových veciach nenasvedčujú tomu, že by bol tento inštitút nadužívaný, resp. že by aplikačná prax zaznamenala situácie, ktoré by negatívnym spôsobom ovplyvňovali účel Haagskeho dohovoru alebo nariadenia Brusel IIa (porovnaj štatistické údaje aplikačnej praxe v čl. IV.3 tohto nálezu).

91. S navrhovateľmi možno čiastočne súhlasiť v tom smere, že aplikácia napadnutého ustanovenia môže za istých okolností vytvárať stav, keď dôjde k predĺženiu návratového konania nad ustanovenú lehotu šiestich týždňov, avšak nemožno s nimi súhlasiť v tom zmysle, že normatívna existencia takého prostriedku na vnútroštátnej úrovni je ipso facto aj porušením Haagskeho dohovoru alebo nariadenia Brusel IIa a sekundárne charty, dohovoru alebo Dohovoru o právach dieťaťa. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že koncepcia Haagskeho dohovoru, ako aj nariadenia Brusel IIa neprístupuje k lehote šiestich týždňov ako k absolútnej a neprekročiteľnej, ale, práve naopak, predpokladá, že v určitých výnimočných prípadoch nemusí byť návratové konanie ukončené v rámci ustanovenej šesťtýždňovej lehoty (s touto líniou koreluje aj vnútroštátna právna úprava obsiahnutá v § 134 ods. 1 CMP). Haagsky dohovor a Civilný mimosporový poriadok v tomto smere s prekročením lehoty spája iba vznik oprávnenia pre dotknuté subjekty dostať vyjadrenie o dôvodoch omeškania (čl. 11 Haagskeho dohovoru a § 134 ods. 1 CMP).

92. Pokiaľ ide o nariadenie Brusel IIa toto v čl. 11 ods. 3 výslovne pripúšťa výnimku zo všeobecného pravidla rozhodnúť v návratovom konaní v lehote šiestich týždňov za predpokladu existencie výnimočných okolností. Ústavný súd tiež neprehliadol, že na úrovni Rady Európskej únie došlo k prijatiu nariadenia Rady EÚ č. 2019/1111, ktoré tiež počíta s kategóriou výnimočných okolností ako dôvodu ospravedlňujúceho vydanie rozhodnutia nad ustanovenú lehotu šiestich týždňov, a to osobitne pre konanie na súdoch prvého, ako aj druhého stupňa (čl. 24 ods. 1 a 2 nariadenia Rady EÚ 2019/1111). Označené nariadenie navyše výslovne predpokladá situácie, keď v prípade výskytu výnimočných okolností môže dôjsť k prerušeniu vykonávacieho konania alebo k zamietnutiu návrhu na výkon rozhodnutia (čl. 56 ods. 4 a 6 nariadenia Rady EÚ 2019/1111).

93. Sumarizujúc už uvedené, ústavný súd konštatuje, že normatívna konštrukcia umožňujúca výnimku z povinnosti súdu členského/zmluvného štátu rozhodnúť vo veci návratového konania mimo rámca ustanovenej šesťtýždňovej lehoty vylučuje akúkoľvek zmysluplnú úvahu, podľa ktorej by k porušeniu Haagskeho dohovoru, nariadenia Brusel IIa alebo vnútroštátneho práva (§ 134 ods. 11 CMP) mohlo dôjsť len tým, že na úrovni vnútroštátneho právneho poriadku sa vytvorila procesná možnosť podať proti konečnému rozhodnutiu v návratovom konaní žalobu na obnovu konania. Túto úvahu umocňuje aj fakt, že podmienky prípustnosti žaloby na obnovu konania sú na úrovni právneho poriadku Slovenskej republiky konštruované tak, že sa viažu na výnimočné situácie, ktoré možno zaradiť do kategórie buď podstatných skutkových deficitov, alebo procesných excesov. Navyše, inherentnou súčasťou inštitútu žaloby na obnovu konania sú aj ďalšie procesné záruky pred jeho možným zneužívaním ako nástroja na tendenčné predlžovanie návratového konania (napr. dvojfázovosť konania a koncepcia odkladu vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia).

94. Pokiaľ ide o navrhovateľmi podporne uvádzanú argumentáciu odôvodňovanú na pozadí rozhodovacej činnosti Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci López Guió proti Slovenskej republike, ústavný súd zastáva názor, že závery formulované Európskym súdom pre ľudské práva nemožno bez ďalšieho rozširovať na celý systém mimoriadnych opravných prostriedkov. V tejto súvislosti je potrebné poznamenať, že inštitút dovolania a mimoriadneho dovolania na jednej strane a inštitút žaloby na obnovu konania majú spoločné len to, že sú súčasťou subsystému opravných prostriedkov, ktorými možno za ustanovených podmienok prelomiť právoplatné rozhodnutia všeobecných súdov. Žaloba na obnovu konania je z hľadiska jej prípustnosti, ako aj priebehu konania kvalitatívne iným procesným prostriedkom ako dovolanie, prípadne mimoriadne dovolanie, a primárne je zameraná na odstránenie skutkových

nedostatkov civilného konania, predovšetkým z pohľadu novozistených skutočností. To úzko koreluje aj s hodnotovým zameraním civilného mimosporového konania ovládaným princípom materiálnej pravdy a zameraným na zistenie skutočného stavu veci. Navyše, ďalším špecifikom žaloby na obnovu konania je to, že na jej prerokovanie je kauzálnie príslušný súd, ktorý rozhodoval v pôvodnom konaní, ktorý je s vecou zároveň najlepšie oboznámený, a preto aj spôsobilý vyhodnotiť jej prípustnosť, ako aj dôvodnosť a včas vo veci rozhodnúť. Nad rámec už uvedeného možno uviesť, že žaloba na obnovu konania sa v podmienkach skráteného konania s obmedzenou možnosťou predkladania dôkazných prostriedkov javí ako vhodný a častokrát aj jediný možný procesný prostriedok, ktorým možno naplniť jeden z hlavných účelov civilného mimosporového konania, ktorým je zistenie skutočného stavu veci, reagujúc tak na pôvodný informačný a dôkazný deficit, a tým aj zohľadniť najlepší záujem dieťaťa.

95. Nad rámec už uvedeného je potrebné tiež uviesť, že koncepcia práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, resp. základného práva na prejednanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je vybudovaná na systéme autonómnych pojmov, čo z hľadiska jeho *ratione temporis* znamená, že počiatok a koniec lehoty určitého typu konania sa nutne nemusí zhodovať s počiatkom a koncom lehoty, ktorej posudzovanie je rozhodujúce pre vyhodnotenie, či v okolnostiach daného prípadu došlo k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z už uvedeného je zrejmé, že v ojedinelých a svojou povahou výnimočných prípadoch prekročenie ustanovenej lehoty pre ten-ktorý typ súdneho alebo administratívneho konania nemusí súčasne znamenať aj porušenie označených článkov podľa ústavy a dohovoru.

VI.4 K možnosti zneužitia napadnutej právnej úpravy

96. Navrhovatelia v podanom návrhu vychádzajú z obavy, že aplikáciou napadnutého ustanovenia môže dochádzať k zneužívaniu žaloby na obnovu konania zo strany osoby, ktorá zapríčinila protiprávny stav, a tým aj k oddialeniu návratu dieťaťa do krajiny jeho obvyklého pobytu. Ústavný súd konštatuje, že argumentácia navrhovateľov nie je adekvátna, pretože stojí na predpoklade zlyhania zákonodarcu a orgánov aplikácie práva pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám a v tomto zmysle prezumuje nefunkčnosť existujúcich ústavných mechanizmov del'by moci, ako aj zákonných garancií, ktoré sú spojené so žalobou na obnovu konania, a to bez náznaku pravdepodobnosti tohto stavu. Záruky proti možnému zneužitiu žaloby na obnovu konania vyplývajú z povahy tohto inštitútu, ktorému procesné právo nepriznáva ani suspenzívny, ani devolutívny účinok, a tým bezprostredne neovplyvňuje právoplatnosť a vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia a obmedzených a jasne formulovaných podmienok jeho prípustnosti. Špecifickosť konania o podanej žalobe na obnovu konania spočíva okrem osobitných dôvodov, po splnení ktorých môže dôjsť k obnove konania, predovšetkým v jej dvojfázovom priebehu a konštrukcii odkladu vykonateľnosti uznesenia vydaného v návratovom konaní. V prvej fáze konania (*iudicium rescindens*) súd skúma, či je obnova konania procesne prípustná; ak žalobu na obnovu konania v tejto fáze pre jej neprípustnosť neodmietne, obnovu konania buď povolí, alebo žalobu na obnovu konania zamietne. Druhá fáza (*iudicium rescissorium*) predstavuje nové prerokovanie a rozhodnutie vo veci, ktorá s pôvodným konaním tvorí jeden celok, pričom súd v obnovenom konaní prihliadne na všetko, čo vyšlo najavo v pôvodnom, ako aj obnovenom konaní.

97. Pokiaľ ide o nastavenie zákonných podmienok, za splnenia ktorých možno odložiť vykonateľnosť uznesenia vydaného v návratovom konaní, je potrebné uviesť, že podľa § 412

ods. 1 CSP je odklad vykonateľnosti viazaný na rozhodnutie súdu za predpokladu, že sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa. V prípade, ak súd návrhu na odklad vykonateľnosti nevyhoví, k jej odkladu môže dôjsť až právoplatnosťou rozhodnutia o povolení obnovy konania (§ 415 ods. 1 CSP). Z už uvedeného vyplýva, že k odkladu vykonateľnosti nedochádza ex lege podaním žaloby na obnovu konania, ale vždy až na základe rozhodnutia súdu o odklade vykonateľnosti podľa § 412 ods. 1 CSP alebo právoplatnosťou rozsudku o povolení obnovy konania podľa § 415 ods. 1 CSP.

98. Zároveň ústavný súd upriamuje pozornosť, že podľa § 410 CSP žalobu na obnovu konania prerokuje súd, ktorý o veci rozhodoval v prvej inštancii, teda súd, ktorý je s návratovým konaním oboznámený a ktorý preto dokáže najlepšie posúdiť, či existuje dôvod hodný osobitného zreteľa na odklad vykonateľnosti rozhodnutia vydaného v návratovom konaní alebo niektorý z dôvodov na obnovu konania, či obnovenie konania je dostatočne odôvodnené mimoriadnymi okolnosťami konkrétneho prípadu a či prípadne žalobca tento inštitút nezneužíva v snahe oddialenia návratu dieťaťa do krajiny jeho obvyklého pobytu. Bude preto vždy úlohou a zodpovednosťou súdu, ktorý vo veci rozhodoval v pôvodnom konaní a ktorý je s vecou najlepšie oboznámený, aby bol v čo najvyššej možnej miere naplnený účel žaloby na obnovu konania. Jeho úlohou je tiež posúdiť, či sa tento procesný prostriedok nestal predmetom možného zneužívania zo strany účastníka konania, v neprospech ktorého vyznelo rozhodnutie vydané v návratovom konaní, a v okolnostiach veci zvoliť taký postup, aby bola zároveň naplnená z povahy predmetu návratového konania vyplývajúca požiadavka na urýchlené rozhodnutie veci.

99. Nad rámec už uvedeného ústavný súd konštatuje, že právnu úpravu nemožno prijímať, resp. jej prijatie odmietat iba na základe domnienky alebo predpokladu, že bude zneužívaná. Na napadnuté zákonné ustanovenie je potrebné nazerať ako na normu, ktorá platí bez ohľadu na to, kto zapríčinil protiprávny stav. V tejto súvislosti možno uviesť, že žaloba na obnovu konania je, čo sa týka jej prípustnosti a podmienok odkladu vykonateľnosti, výrazne limitovaná a v návratových veciach nie je procesne asymetrická v tom zmysle, že nezvýhodňuje žiadneho z účastníkov návratového konania, pretože možnosť jej využitia nie je výhradne k dispozícii tej strane, ktorá vyvolala protiprávny stav, ale ktorejkoľvek, v neprospech ktorej bolo rozhodnutie v návratovom konaní vydané, čo môže nepochybne byť aj strana, ktorá vyvolala protiprávny stav, ale rovnako aj tá strana, ktorá sa domáha návratu maloletého dieťaťa.

100. Všeobecne formulovaným tvrdením o možnom zneužití právnej úpravy by bolo možné odmietat akúkoľvek právnu úpravu, pretože teoreticky je každá právna úprava zneužitelná. To, aby nedochádzalo k zneužívaniu právnej úpravy, by malo byť v demokratickom a právnom štáte zabezpečované inými opatreniami než jej elimináciou z právneho poriadku.

VI.5 K povahe rozhodnutia vydaného v návratovom konaní

101. Skupina poslancov argumentuje, že pripustením žaloby na obnovu konania aj v návratových konaniach bola do právneho poriadku vnesená výnimka z koncepcie mimoriadnych opravných prostriedkov v civilnom procese, keďže tento systém je vybudovaný na ich neprípustnosti proti rozhodnutiam predbežnej povahy. Ani s touto argumentáciou skupiny poslancov nemožno súhlasiť.

102. Povahu meritorných rozhodnutí na rozdiel od ich náprotivku, ktorým sú rozhodnutia procesnej povahy, možno vyjadriť tým, že tieto rozhodnutia sú zamerané na riešenie konfliktu v oblasti hmotnoprávných vzťahov, ktorý je predmetom konania, a k vydaniu ktorých celé

konanie smeruje (WINTEROVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní. Aktualizované vydanie. Praha : Linde Praha, 2011. 263 s. ISBN 978-80-7201-842-0.). Meritórne rozhodnutie preto nemožno stotožňovať s formou rozhodnutia (rozsudok alebo uznesenie) alebo v prípade meritórnych uznesení s ich explicitným označením, že ide o uznesenie vo veci samej. Rozhodujúcim diferencným kritériom je bez ohľadu na formálne označenie rozhodnutia obsah jeho výroku a v tomto smere posúdenie toho, či smeruje do sféry hmotnoprávnych vzťahov.

103. Podľa § 39 ods. 2 CMP tento zákon ustanovuje, kedy súd rozhoduje vo veci samej uznesením. Z obsahu § 133 ods. 1 CMP vyplýva, že v konaní o návrat maloletého do cudziny pri jeho neoprávnenom premiestnení alebo zadržaní rozhoduje súd formou uznesenia.

104. Ústavný súd považuje za potrebné uviesť, že každá právna norma má svoj účel a zmysel, ktorý možno nepochybne abstrahovať aj z autentických dokumentov vypovedajúcich o vôli a zámeroch zákonodarcu, medzi ktoré nepochybne patrí aj dôvodová správa.

105. Ústavný súd sa preto oboznámil aj so znením príslušnej časti dôvodovej správy k § 133 ods. 1 CMP, z obsahu ktorej vyplýva, že v danom prípade bolo úmyslom zákonodarcu pri voľbe formy rozhodnutia, ktorým sa má rozhodovať v návratových konaniach „ustanoviť výnimku vo forme meritórneho uznesenia... z dôvodov procesnej ekonomie“.

106. Z citovanej časti dôvodovej správy vyplýva, že zmyslom právnej úpravy bolo z dôvodu procesnej efektivity sa koncepcne odchýliť od všeobecného prístupu vyjadreného pravidlom, že vo veci samej sa rozhoduje rozsudkom. Rozhodnúť vo veci samej uznesením možno iba vtedy, ak je uznesenie ako forma rozhodnutia vo veci samej priamo vymedzené v zákone. Aj napriek tomu, že Civilný mimosporový poriadok v § 133 ods. 1 ustanovuje, že v návratovom konaní súd rozhoduje uznesením bez výslovného uvedenia slov „vo veci samej“ (porovnaj § 39 ods. 2 CMP), to ipso facto neznamená, že uznesenie vydané v návratovom konaní nie je meritórnym rozhodnutím. Samotná povaha uznesenia nie je definovaná podľa toho, ako a či vôbec ju zákonodarcu v texte právnej úpravy pomenuje, ale podľa charakteru okruhu právnych vzťahov, ktoré majú byť posudzované a o ktorých má byť následne autoritatívne rozhodnuté.

107. Zo znenia § 123 ods. 1 CMP vyplýva, že uznesením vydaným v návratovom konaní sa určuje, či maloleté dieťa bolo z miesta svojho obvyklého pobytu neoprávnené premiestnené, resp. premiestnené oprávnené, avšak v cudzine neoprávnené zadržané, a či existuje nejaký dôvod na prípadné nenariadenie jeho návratu. Z už uvedeného je zrejmé, že povaha prerokúvaných otázok, o ktorých súd autoritatívne rozhoduje formou uznesenia, smeruje do oblasti riešenia konfliktu, ktorý nastal v oblasti hmotnoprávnych vzťahov účastníkov návratového konania, a preto nemožno mať pochybnosti o meritórnej povahe uznesenia vydaného podľa § 133 ods. 1 CMP. Táto názorová línia je okrem iného podporená aj zámerom zákonodarcu explikovaným v dôvodovej správe k § 133 ods. 1 CMP. Navyše, je potrebné ďalej uviesť, že okruh spoločenských vzťahov, ktorý je predmetom posudzovania súdu v návratovom konaní nemá žiadnu procesnú alebo hmotnoprávnu spojitosť s okruhom tých otázok, ktoré sú predmetom konaní vo veciach starostlivosti súdu o maloleté deti a v užšom zmysle konania o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom. Inými slovami povedané, uznesenie vydané v návratovom konaní nie je vo vzťahu k rozhodnutiam súdov vo veciach úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom ani v postavení prejudiciality, teda, že by sa ním riešili niektoré čiastkové otázky, ktoré sú predmetom konaní vo veciach úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom.

108. Z už uvedených dôvodov preto nemožno súhlasiť s tvrdením navrhovateľov o predbežnej povahe uznesenia vydaného v návratovom konaní, a teda ani s tým súvisiacou

argumentačnou líniou o excesívnom vybočení z celkovej konštrukcie mimoriadnych opravných prostriedkov viazaných len na rozhodnutia vydávané vo veci samej.

VI.6 K námietke skupiny poslancov o možnej zmene právomoci súdu podľa Haagskeho dohovoru a nariadenia Brusel IIa

109. Pokiaľ ide o namietaný nesúlad napadnutého zákonného ustanovenia, ktorým sa na vnútroštátnej úrovni zavádza možnosť podať žalobu na obnovu konania v návratových veciach, s označenými článkami Haagskeho dohovoru a nariadenia Brusel IIa, skupina poslancov zastáva názor, že napadnutá právna úprava „zásadne ovplyvňuje posudzovanie súdnej právomoci v opatrovníckych veciach, pretože v zmysle Haagskeho dohovoru aj Nariadenia Brusel IIa má právomoc konať súd v krajine, v ktorej malo dieťa obvyklý pobyt pred únosom, až kým dieťa nezačne žiť prevažne v inej krajine.“.

110. Vláda s týmto názorom skupiny poslancov nesúhlasí a s poukazom na znenie čl. 10 nariadenia Brusel IIa uvádza, že zmena súdnej právomoci nie je viazaná len na obvyklý pobyt dieťaťa, ale aj na ďalšie podmienky, ktoré musia byť súčasne splnené.

111. Ústavný súd po preskúmaní argumentácie skupiny poslancov a argumentácie vlády dospel aj v tomto prípade k záveru, že námietky navrhovateľov nie sú relevantné.

112. Pokiaľ ide o navrhovateľmi namietanú možnosť prostredníctvom žaloby na obnovu konania docieľiť zmenu v parametroch posudzovania súdnej právomoci, je potrebné uviesť, že takéto konzekvencie nevyplývajú ani z Haagskeho dohovoru, ani z nariadenia Brusel IIa. Z ustanovení Haagskeho dohovoru nevyplýva a navrhovatelia v tomto smere ani neoznačili žiadne ustanovenie, ktoré by s plynutím času spájalo možnosť zmeny v predpokladoch určovania právomoci súdu v už začatom návratovom konaní. S mierne odlišnou koncepciou pracuje nariadenie Brusel IIa, avšak ani analýzou jeho obsahu nemožno dospieť k záveru, že by plynutím času v spojitosti so zmenou obvyklého pobytu dieťaťa mohlo zároveň dôjsť k zmene podmienok pre účely určenia právomoci súdu členského štátu. Z čl. 10 nariadenia Brusel IIa vyplýva, že k navrhovateľmi uvádzanej zmene môže dôjsť v dôsledku nadobudnutia obvyklého pobytu dieťaťa v inom členskom štáte len vtedy, ak

a) každá osoba, orgán alebo iný subjekt, ktorý vykonáva opatrovnícke právo, sa zmierili s premiestnením alebo zadržaním
alebo

b) dieťa sa zdržiavalo v tomto inom členskom štáte najmenej jeden rok po tom, ako sa osoba, orgán alebo iný subjekt, ktorý vykonáva opatrovnícke právo, dozvedeli alebo mohli dozvedieť o mieste pobytu dieťaťa, dieťa sa zžilo s novým prostredím a je splnená najmenej jedna z týchto podmienok:

i) do jedného roka odvtedy, ako sa nositeľ opatrovníckeho práva dozvedel alebo mohol dozvedieť o mieste pobytu dieťaťa, sa nepodala žiadosť o návrat dieťaťa na príslušné orgány členského štátu, do ktorého bolo dieťa premiestnené alebo v ktorom je zadržiavané;

ii) nositeľ opatrovníckeho práva vzal späť svoju žiadosť o návrat a v lehote stanovenej v bode i) sa nepodala nová žiadosť;

iii) konanie na súde členského štátu, v ktorom malo dieťa obvyklý pobyt bezprostredne pred neoprávneným premiestnením alebo zadržaním, sa skončilo podľa článku 11 ods. 7;

iv) súdy členského štátu, v ktorom malo dieťa obvyklý pobyt bezprostredne pred neoprávneným premiestnením alebo zadržaním, vydali rozsudok o opatrovníckom práve, z ktorého nevyplýva povinnosť návratu dieťaťa.

113. Z už uvedeného možno urobiť čiastkový záver, že zmena obvyklého pobytu maloletého dieťaťa alebo situácia, keď sa maloleté dieťa zžije s novým prostredím, nie sú samostatnými, a tým aj dostatočnými dôvodmi, ktoré by ovplyvňovali právomoc súdu členského štátu, v ktorom malo dieťa svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred svojím neoprávneným premiestnením alebo zadržaním. Uvedená skutočnosť preto následne vylučuje z okruhu relevantných úvah argumentáciu skupiny poslancov, v rámci ktorej poukazujú na to, že žaloba na obnovu konania môže byť prostriedkom možnej zmeny právomoci súdu členského alebo zmluvného štátu.

VI.7 Analýza obdobných inštitútov aplikovaných v návratových konaniach v iných európskych štátoch

114. Pri hľadaní základných východísk pre rozhodovanie o ústavnosti napadnutého ustanovenia, ktorým sa zavádza žaloba na obnovu konania v návratových konaniach, považuje ústavný súd za potrebné poukázať aj na existenciu obdobných inštitútov v rámci niektorých európskych štátov, a to aspoň v základných rámcoch ich recentnej legislatívnej úpravy.

115. Porovnávacie právo je totiž nástrojom, ktorý pomáha pri výklade zákonov a obohacuje rozhodovacie možnosti. Preskúvanie cudzieho normatívneho riešenia pre oblasť obdobných sociálnych javov je užitočné pre výklad právnych textov a nachádzanie tohto najlepšieho konkrétneho riešenia (porovnaj BARAK, A. Sudca v demokracii. Bratislava : Kalligram, 2016. 270 až 275 s. ISBN 978-80-811-921-0.).

116. Mimoriadne opravné prostriedky v návratových konaniach nie sú v zahraničnej právnej úprave ojedinelým javom. Na rozdiel od súčasnej zákonnej úpravy platnej v Slovenskej republike viaceré európske štáty umožňujú v únosových veciach aj podanie dovolania. Navyše, zmenu skutkových okolností (t. j. ak sa objavia také nové skutočnosti a dôkazy, ktoré nebolo možné zohľadniť v pôvodnom konaní) možno podľa právnych úprav niektorých štátov zohľadniť aj v rámci výkonu rozhodnutia, čo v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky nie je možné.

117. Nemecko a Belgicko umožňujú v únosových veciach podať mimoriadny opravný prostriedok, ktorým je dovolanie. Navyše, nemecká právna úprava umožňuje prihliadať na nové skutočnosti aj v rámci výkonu rozhodnutia a môže v ojedinelých odôvodnených prípadoch odložiť výkon rozhodnutia ad acta, t. j. že návrat uneseného dieťaťa do štátu, z ktorého bolo unesené, sa neuskutoční.

118. Dánska právna úprava počíta s možnosťou obnovy konania o návrat maloletého v prípade, ak s tým súhlasia účastníci, alebo v prípade, ak to považuje konajúci súd za nevyhnutné.

119. V rámci platnej právnej úpravy v Lotyšsku je možné zastaviť výkon rozhodnutia v prípade novej podstatnej okolnosti. Za takúto sa považuje situácia, (i) ak nie je návrat dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu možný zo zdravotných dôvodov alebo z dôvodu psychického stavu dieťaťa, ktoré sú potvrdené vyhlásením zdravotníckeho zariadenia alebo psychiatra, (ii) ak dieťa vyjadrilo námietku proti návratu do krajiny obvyklého pobytu, ktorá je zároveň potvrdená psychológom ustanoveným súdom, alebo (iii) ak oprávnený neprejavuje žiadny záujem o obnovenie vzťahu s dieťaťom.

120. Estónsky právny systém umožňuje podať kasačnú sťažnosť adresovanú najvyššiemu súdu. Dôvodom môže byť iba skutočnosť, že odvolací súd porušil procesné pravidlá alebo nesprávne uplatnil hmotné právo. V prípade, ak sa vyskytnú nové skutočnosti v návratovom

konaní, možno na návrh účastníka konania alebo inej dotknutej osoby podať návrh na jeho preskúmanie.

121. Možnosť podania mimoriadnych opravných prostriedkov v návratových konaniach je tiež súčasťou právneho poriadku Švédska, a to z dôvodov potreby opravy vecnej nesprávnosti, plynutia času, ako aj nápravy závažného procesného nedostatku. Taktiež sa pripúšťa zastavenie výkonu rozhodnutia v prípade existencie nových skutočností.

122. Rakúska právna úprava umožňuje rovnako ako estónsky právny systém podanie kasačnej sťažnosti. Za splnenia určitých zákonom ustanovených podmienok možno prerušiť výkon rozhodnutia v návratovom konaní.

123. Švajčiarsky právny systém umožňuje súdu postupom podľa čl. 13 ods. 1 spolkového zákona o medzinárodných únosoch detí na základe žiadosti zmeniť rozhodnutie nariadujúce návrat dieťaťa v prípade podstatnej zmeny okolností (prípadne podľa čl. 13 ods. 2 prerušiť vykonávacie konanie). Na toto ustanovenie čl. 13 ods. 1 označeného zákona odkázal Spolkový súd Švajčiarska pri výkone rozsudku vo veci Neulinger a Shuruk proti Švajčiarsku, v ktorom Európsky súd pre ľudské práva rozhodol, že v prípade výkonu rozsudku o návrate maloletého by došlo k porušeniu čl. 8 dohovoru. Vzhľadom na existenciu tohto osobitného ustanovenia neaplikoval ustanovenia o obnove konania na základe rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva.

124. Vzhľadom na uvedený komparatívny prehľad možno konštatovať, že aplikácia mimoriadnych opravných prostriedkov vrátane obnovy konania v prípadoch medzinárodných únosov detí nie je neštandardným právnym riešením. Vo výnimočných situáciách, keď sa objavujú nové skutočnosti alebo dôkazy, ktoré nebolo možné zohľadniť v pôvodnom konaní, môže prispieť k zabezpečeniu práv účastníkov konania, a tým presadiť aj najlepší záujem dieťaťa. V niektorých prípadoch môže byť jedinou možnosťou, ako implementovať rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva, ktoré vyžadujú zmenu právoplatného rozhodnutia súdu (napr. ak sa vyžaduje návrat do pôvodného stavu).

VII.

Záver

125. Sumarizujúc už uvedené konklúzie ústavného súdu formulované v čl. VI tohto nálezu, ústavný súd konštatuje, že procesný inštitút v podobe žaloby na obnovu konania konštruovaný aj pre oblasť návratových konaní je z ústavného hľadiska akceptovateľný. Návrhu skupiny poslancov na vyslovenie nesúladu napadnutého ustanovenia s označenými článkami ústavy, charty, dohovoru, nariadenia Brusel IIa, Haagskeho dohovoru a Dohovoru o právach dieťaťa preto nevyhovelo.